

NORGES NATURVERNFORBUND

ÅRSBERETNING

1977

OSLO 1978

NITTEDAL BOKTRYKKERI

INNHALDSFORTEGNELSE:

Året 1977	side	5
Organisasjonen	»	6
Representantskapsmøtet 1977		
Landsstyre og styreutvalg		
Oppnevnelser i 1977		
Forbrukerrådets landsmøte		
Natural folkehøgskole		
Alternativ oljedebatt		
Generalsekretærstillingen		
Revisor		
Økonomien		
Resultatregnskap/Status		
Kretsforeningene		
Formannsmøtet 1976		
NNV-kontakt		
Kontakt med kretsforeningene		
Natur og Ungdom		
Vassdragsvernrådet		
Samarbeidsrådet for naturvernsaker		
Naturvernsaker	»	11
Miljøverndepartementets behandling av vernesaker		
Vern av marine biotoper		
Hardangervidda		
Jotunheimen nasjonalpark		
Grytdalen landskapsvernområde		
Myrer i Østfold		
Edellauvskog i Telemark		
Forraområdet		
Øra		
Presterødkilen		
Sørumneset		
Bergsåsen i Snåsa		
Totenåsen		
Kurefjorden		
Biristranda		
Karlsøyvær		
Ferkingstad		
Hvalfangsten		
Norsk selfangst		
Las marismas		
Svalbard og Jan Mayen		
Tap av tamrein og bufe		
Glomma som lakseelv		
Jakt på oter		
Olje- og energidepartement		
Norge og IEA		
IEA og norsk opinion		
IEAs energiprogram		
Opplysningsutvalget om IEA		
Valginformasjon 1977		
Norges Naturvernforbunds representantskap og IEA		
Synspunkter på kjernekraft		
El-forsyningens informasjonskampanje		
Naturrasering og sysselsettingstiltak		
Vassdragsreguleringskonsesjon på evig tid		
Verneplan II for vassdrag		
Altavassdraget		
Orklavassdraget		
Tovdalsvassdraget		

Øvre Tinnelva
 Kraftledningen Sima--Usta
 Anleggsveier
 Anleggsvei i Suldal
 Bravoulykken
 Lov om vern mot forurensning og forsøpling
 Søknad om tillatelse til kontinuerlig utslipp fra oljeproduksjonen
 i Nordsjøen
 Destruksjon av EDC-tjære
 Miljøvernpolitikken — funksjonsfordeling og administrasjons-
 ordninger
 Ny planleggingslov
 Lov om produktkontroll
 Motorferdsel i utmark og på vassdrag
 FNs miljøvernkonferanse
 Europeisk miljøvernkonvensjon
 Arbeidsområdet til Stortingets ombudsmann for forvaltningen
 Vern av produktive jordarealer
 Natural folkehøgskole i Beiarn
 Vegplan for Elverum tettsted

Informasjonsvirksomheten side 28

Tidsskriftet
 Meningsmåling om «Norsk Natur»
 Formatendring
 Publikasjoner for salg
 Presse — Foredrag
 Konferanser m. v.
 Europeisk konferanse om miljøvernutdanning
 Undervisning — informasjon overfor skolen
 Kurs for lærere
 Studieforbundet natur og miljø

Året 1977

Energi problemer i videste forstand er kommet stadig mer i forgrunnen i naturvernarbeidet i senere år, og satte i høy grad sitt preg på året 1977.

Bravoulykken i Nordsjøen i april avslørte alvorlige mangler når det gjelder beredskap, kontroll og arbeidsrutiner, og burde bli en alvorlig vekker for alle som har del i ansvaret for norsk oljevirkksomhet.

Utblåsing på Bravoplatteformen var i seg selv slett ikke oppsiktsvekkende — selv om den kom som en overraskelse for enkelte. At en blow out før eller senere ville inntreffe var helt på det rene, og like klart er det at nye oljeulykker vil inntreffe. Det som var oppsiktsvekkende, var at de umiddelbare skadene tilsynelatende ble forholdsvis små, noe som skyldtes eksepsjonelt gunstige værforhold. For Naturvernforbundet var det viktig å understreke nettopp dette, og å advare mot at det tilsynelatende «heldige» utfallet av ulykken ble utnyttet som sovepute i det fremtidige arbeidet med beredskap og kontroll. Ikke minst burde Bravoulykken bidra til økt skepsis mot oljevirkksomhet i nordligere og enda mer værharde farvann.

Et interessant trekk ved året 1977 var en sterk offensiv fra kraftutbyggings- og visse politikerhold for økt energiproduksjon. Ikke minst gjennom intervjuer og innlegg i presse, radio og fjernsyn ble strømrasjonering fremstilt som det store spøkelset om vi ikke fikk økt fart i kraftutbyggingen. Et viktig ledd i denne offensiven var ELIs (Elektrisitetssverkenes Informasjonstjeneste) storstilte annonsekampanje i landets aviser. Kampanjen, som i sin form lå nær grensen for det demagogiske, brukte en kommende kraftkrise som ris bak speilet og fikk leseren til å se talglyset som eneste alternativ om vi ikke ikke får økt tilgang på elektrisitet.

På grunn av debatten den vakte og ikke minst på grunn av annonsenes lett gjennomskuelige form, fikk ELIs annonsekampanje kanskje ikke den tilslåttede

virkning. Men generelt sett var vekstkraftenes offensiv, med krise og rasjonering som skremsler, et alvorlig problem for naturvernet, ikke minst fordi den ble ledet med strategisk talent av personer og institusjoner med lett adgang til massemedia.

Alle partier som er representert på Stortinget stilte i 1977 til valg på programmer som viste klare, positive holdninger til spørsmål som gjelder ressursbruk og naturvern. Og det er helt på det rene at vi i senere år har fått et stadig økende antall stortingsrepresentanter med alvorlig interesse for natur- og miljøvernproblemer. Denne økende interessen gjelder også vårt forbund, noe som ga seg utslag i sterk oppslutning om forbundets diskusjonsmøte med toppolitikere i Trondheim før valget, og i at Stortinget gikk inn for økt statsstøtte til Norges Naturvernforbund.

Men året ga likevel ikke særlig lyse løfter når det gjelder myndighetenes holdning til grunnleggende natur- og ressursproblemer. Den internasjonale økonomiske krisen kastet for alvor sine slagskygger inn over Norge mot slutten av året — i grell kontrast til løftene om fortsatt økonomisk vekst. I en slik situasjon må man være forberedt på at langsiktige, ressursvennlige tiltak vil komme i faresonen — vi må vente at innstramningen vil ramme forskjellige former for miljøvern-tiltak. Et eksempel er ordningen med energisparelån som bortfalt mot slutten av året, straks «de mørke skyene» viste seg på himmelen. Det er dette som kalles å spare på skillingen mens man lar daleren gå — et sparetiltak i en krisesituasjon rammer en langsiktig og livsnødvendig økonomisering med ressurser.

Noen har reist spørsmålet om årsaken til de økonomiske problemene nettopp er at vi ikke i tide har møtt de utfordringene som energi- og ressursproblemene representerer. Og under en hver omstendighet er det ved utgangen av året 1977 en åpenbar fare for at vi i tiden fremover vil redde oss ut av en akutt krise ved å skyve avgjørende problemer foran oss.

ORGANISASJONEN

Organisasjonsmessige spørsmål og forbundets bekymringsfulle økonomiske situasjon har vært viet stor oppmerksomhet i 1977. Bl. a. var organisasjonen hovedtema på årets formannsmøte. Et positivt trekk var økningen i antall lokallag, mens forbundet på den negative siden må notere en tilbakegang i medlems-tallet på ca. 1650. Tilbakegangen skyldes frafall av nye medlemmer som ble vervet under den store kampanjen i 1976, samtidig som det ikke ble gjennomført noen spesiell vervekampanje i 1977. Men tross svikten i medlemstall ga året et klart bevis på medlemmenes oppslutning om forbundet. En henvendelse pr. brev til «gamle» medlemmer med anmodning om økonomisk støtte ble utsendt mot slutten av året. Innen årets utgang hadde aksjonen innbrakt 177 000 kroner.

Representantskapsmøtet 1977

ble holdt på Central Hotell, Elverum den 3. og 4. juni. 48 representanter og et fulltallig landsstyre møtte. Som observatører og spesielt inviterte møtte 23 personer, de fleste fra organisasjoner m.v. innen primærnæringene, friluftsliv og naturvern. Dette hadde særlig sammenheng med at hovedtemaet var «Bruken av Norges utmarker».

Fra sekretariatet møtte 8 ansatte.

De viktigste poster på dagsorden var formannens tale (hvor bl. a. Bravo-ulykken i Nordsjøen ble behandlet), «Våre utmarker og turismen» (innleder Jon Teigland), «NNV's syn på dyrelivet» (innleder Hans J. Engan), «Våre utmarker og sjøberging» (innleder Tore Killingland) og «Erstatning for tap av tamrein og bufé» (innleder Ragnhild Sundby).

Som egen sak ble NNV's tidsskrift «Norsk Natur» for første gang tatt opp til bred diskusjon.

En rekke uttalelser ble vedtatt. Til Regjeringen vedrørende vern av dynket og dyrkbar mark, om vern av Orkla mot utbygging og om Norges forhold til IEA. Til Stortinget ble det sendt uttalelse om vern av Øra i Glommas delta, og til miljøvernstatsråden om opprettelse av Jotunheimen Nasjonalpark. Dessuten støttet Representantskapet «Aksjon Bygde-Noreg». Ellers behandlet Representantskapet alle ordinære organisasjons-saker etter vedtektenes § 5, herunder valg. Se protokollen. Det vises også til «Norsk Natur» nr. 5/77 hvor uttalelser m.v. er gjengitt.

Landsstyre og styreutvalg

hadde i 1977 henholdsvis 7 og 5 møter. Landsstyret behandlet i alt 122 saker og styreutvalget 44, hvorav flere store saker som ble behandlet i flere møter.

Oppnevnelser i 1977.

Produktkontrollrådet.

NNV fikk anledning til å fremme forslag på et medlem med varamann til Produktkontrollrådet. Landsstyret foreslo Per Flatberg med Ragnhild Sundby som varamann. Forslaget ble tatt til følge.

Samarbeidsutvalget i laksesaker.

NNV tiltrådte utvalget med Thor Midteng som forbundets representant.

Skoleutvalget.

Skoleutvalget ble i 1977 supplert med Ola Nesland.

Forbrukerrådets landsmøte.

Magne Midttun ble av landsstyret oppnevnt som delegat til Forbrukerrådets landsmøte med Ragnhild Sundby som vararepresentant.

Videre foreslo landsstyret Midttun/Sundby som medlemmer av Rådet for 4-årsperioden 1977-81.

På landsmøtet møtte imidlertid Thor Midteng for forbundet.

Forslaget på Midttun/Sundby som medlemmer av Rådet falt.

Natural folkehøgskole — interimstyret.

I den hensikt å samle interimstyret i Nordland oppnevnte landsstyret Gerd Holbye fra Nordland Naturvernforening og Øystein Ringsaker fra Beiarn Folkehøgskolelag som nye medlemmer av interimstyret.

Alternativ oljedebatt 1978 (AOD-78).

Landsstyret besluttet å gjennomføre AOD-78, og et utvalg ble nedsatt med 2 representanter fra Rogaland Naturvern, 1 representant fra Natur og Ungdom samt 3 representanter fra NNV ved landsstyret og sekretariatet.

Landsstyret oppnevnte Kåre Kopreitan som NNV's representant, og som formann for utvalget. Som varamann ble valgt Tore Killingland. I løpet av året ba Kopreitan seg fritatt og som ny formann ble valgt Sigvill Rørtveit.

Rogaland Naturvern er representert ved Erik Thoring og Tor Egil Aanestad. Natur og Ungdom er representert ved Trond Amundsen.

Generalsekretærstillingen.

Ved søknadsfristens utløp 31. desember 1976 var det kommet 10 søknader. Disse ga imidlertid ingen avklaring, og det ble besluttet å henvende seg til kretsforeningene med anmodning om å bringe aktuelle kandidater i forslag.

De aktuelle kandidatene ble innkalt til konferanser, og i møte 27. april ble det vedtatt å engasjere Per Flatberg som generalsekretær for ett år fra 1. april 1978. Etter henstilling sa Midttun seg villig til å fortsette fram til denne dato.

Revisor.

Forbundets regnskap revideres av statsautorisert revisor Henning Ziesler.

Økonomien.

Resultatregnskapet er gjort opp med et overskudd på kr. 608,27 etter at beholdning av salgsvarer er aktivisert med kr. 96.000,—.

RESULTATREGNSKAP FOR 1977

Utgifter:

Lønninger	kr.	696 448.00	
Sosiale utgifter	»	231 721.65	
			kr. 928 169.65
Honorarer			» 7 000.00
Kontorleie, renhold, varme, elektr. etc.	kr.	101 061.47	
Refundert fra ØNV, NU, SRN	»	30 600.00	
			» 70 461.47
Nedskrevet på kontorinnredning			» 12 000.00
Kontorutstyr	kr.	63 327.98	
Rekvisita	»	20 224.39	
Porto	»	39 349.35	
Telefoner	»	25 463.40	
			» 148 365.12
Kontingenter til andre organisasjoner			» 2 366.10
Samarbeidsrådet for naturvern	kr.	82 949.85	
Refundert av DNT og NJFF kr. 60 000.00			
Ovf. fra «Aksjon vann»	»	12 000.00	» 72 000.00
			» 10 949.85
Opplysningsvirksomhet og verving	kr.	56 162.05	
Tidsskrift «Norsk Natur» ..	kr.	425 900.41	
Tilskudd vilt-fiskefond	»	10 000.00	» 415 900.41
			» 472 062.46
Medlemsfortegnelse, kontingentkasso			» 93 659.20
Reiser/befaringer og møter/konferanser			» 32 310.79
Representantskaps- og landsstyremøter			» 56 931.90
Støtteaksjon fra medlemmer, direkte utgifter			» 29 035.63
Diverse andre utgifter			» 1 299.18
Avsatt for livsvarige medlemmer			» 1 000.00
Overskudd 1977			» 608.27
			kr. 1 866 219.62

Inntekter:

Kontingenter, tidligere års	kr.	3 500.00	
» personlige	»	1 113 700.00	
» familiemedlemmer	»	8 070.00	
» gavemedlemmer	»	440.00	
» institusjonelle	»	43 700.00	
» livsvarige	»	1 000.00	
Kontingenter i alt	kr.	1 170 410.00	
Avgis til kretsforeningene	»	371 591.00	
			kr. 798 819.00
Bidrag fra staten	kr.	450 000.00	
Haldor Viriks legat	»	175 000.00	
Støtteaksjon fra medlemmer	»	177 213.78	
Andre bidrag	»	32 100.00	
			» 834 313.78
Kronerulling «Aksjon vann»	kr.	12 000.00	
Overført Samarbeidsrådet for naturvern ..	»	12 000.00	
			» 0.00
Salg av publikasjoner, plakater m.m.			» 213 408.29
Abonnenter og salg av tidsskrift			» 13 298.40
Renter og utbytte av fonds			» 6 380.15
			kr. 1 866 219.62

STATUS PR. 31/12 1977

Aktiva:

Kassa	kr.	912.65	
Postgiro 509 46 02	»	48 699.53	
Postgiro OCR 495 85 59	»	50 387.99	
Kreditkassen 6001.05.70835	»	123 459.67	
			kr. 223 459.84
Diverse debitorer			» 27 636.25
Beholdning av salgsvarer			» 96 000.00
Fondsmidler, bankinnskudd	kr.	73 005.00	
» aksjer	»	25 070.00	
» kontorinnredning	»	4 000.00	
			» 102 075.00
Underbalanse pr. 1/1 1977	kr.	134 863.64	
+ Overskudd 1977	»	608.27	
			» 134 255.37
			kr. 583 426.46

Passiva:

Diverse kreditorer (inkl. kontingentandeler til kretsfor.)	kr.	456 816.29
Norsk Vareforsikringsfond	kr.	3 267.68
Overført «Alternativ oljedebatt»	»	3 267.68
		» 0.00
Den Naturale Folkehøgskolen	kr.	3 528.12
Overført Interimsstyret	»	3 528.12
		» 0.00
Forsøk med papprugeholk	kr.	10 000.00
Disponert 1977	»	5 808.93
		» 4 191.07
«Aksjon Rovfugl»		» 20 344.10
Fonds: Albert Grøvs fond	kr.	27 875.00
Maren Stamsø Knutsens gave	»	10 000.00
Livsvarige medlemmers fond	»	64 200.00
		» 102 075.00
		kr. 583.426.46

NORGES NATURVERNFORBUND

Oslo $\frac{31/12\ 1977}{3/3\ 1978}$

Ragnhild Sundby
formann.

Jens A. Andersen Bredo Berntsen Roy Carlsen Hans J. Engan
Tore Killingland Kåre Kopreitan Sigvill Rørtveit
Inger Lise Skarstein Tor Egil Aanestad
styremedlemmer.

Revidert: Henning Ziesler
statsaut. revisor.

Magne Midttun
generalsekretær.

Roar Sæther
kontorsjef.

Organisasjonsarbeidet

Kretsforeningene — medlemstallet.

Forbundet hadde i 1977 18 tilsluttede kretsforeninger. Oppstillingen viser de enkelte foreningers og forbundets samlede medlemstall.

Kretsforeninger Pers. medlemmer	Medl.tall 1/1 1977	Tilgang 1977	Avgang 1977	Medl.tall 31/12 1977
Landskapsvernet i Østfold	1215	38	140	1113
Østlandske Naturvernforening	8383	433	983	7833
Hedmark Naturvern	1297	73	196	1174
Oppland Naturvern	1692	80	287	1485
Buskerud Natur og Miljøvernforening	1236	63	111	1188
Vestfold Naturvern	1454	58	169	1343
Telemark Natur- og Miljøvern	1313	57	176	1194
Aust-Agder Naturvern	416	39	42	413
Vest-Agder Naturvern	1035	27	172	890
Rogaland Naturvern	1392	62	226	1228
Haugaland Naturvern	404	8	30	382
Vestlandske Naturvernforening	2585	181	247	2519
Møre og Romsdal Naturvern	1888	89	416	1561
Sør-Trøndelag Naturvern	2421	140	348	2213
Nord-Trøndelag Naturvern	1435	67	307	1195
Nordland Naturvernforening	1363	57	218	1202
Troms Naturvern	1048	70	161	957
Finnmark Naturvern	398	33	76	355
Direkte tilsluttet NNV	90	50	18	122
Årlig betalende hovedmedlemmer	31065	1625	4323	28367
Livsvarige medlemmer	406	4	2	408
Familiemedlemmer	1050	96	23	1123
Natur og Ungdom	3516	1028	56	4488
Totalt	36037	2753	4404	34386

En støtteaksjon fra medlemmer som har vært med oss i noen år ble startet opp på slutten av året og innbrakte brutto kr. 177.213,78 i 1977.

Kronerullingen for «Aksjon Vann» som ble igangsatt på høstparten 1975 har ved utgangen av 1977 innbrakt i alt kr. 123.414,04. Det ble disponert kr. 36.450,85 i 1975, kr. 71.996,15 i 1976 og kr. 14.967,04 i 1977.

Vi viser for øvrig til resultatkonto og status pr. 31/12 1977.

Organisasjonsmessig er NNV i en god utvikling. Det kommer stadig til nye lokale lag, og enkelte kretsforeninger har tatt initiativ til fylkesvise tillitsmannstreff med skolering og samordning av aktivitetene som primære mål.

Totalt har NNV ca. 65 lokallag.

Et eget utvalg arbeider dessuten med nye retningslinjer for arbeidet.

Tilbakegangen i medlemstallet siste år kan i det alt vesentlige tilskrives en ventet avgang etter den landsomfattende person til person kampanjen forbundet hadde i 1976.

Formannsmøtet 1977.

Formannsmøtet ble holdt på Sem i Asker 28. og 29. oktober og tok opp temaet «organisasjon».

Deltakerne drøftet bl. a. en rekke bestemmelser i

vedtektene, ved siden av at saksbehandlingsprosedyre og funksjonene til de ulike ledd i organisasjonen ble diskutert.

Dessuten ble det fra kretsforeningene gitt en orientering om planer og arbeidsoppgaver for det kommende år.

NNV-kontakt.

Det interne kommunikasjons-organet «NNV-kontakt» kom ut med 3 nummer, i mars, mai og august. Bladet sendes landsstyremedlemmene, kretsforeningene og lokallagene.

Kontakt med kretsforeningene.

Organisasjonssekretæren deltok på et internt kontaktmøte som Oppland Naturvern arrangerte på Brimi Fjellstugu 20.—21. august. Møtet ga de beste erfaringer og det vil bli arbeidet for at alle kretsforeningene holder sine interne tillitsmannstreff.

Organisasjonssekretæren avla ellers besøk hos Hedmark Naturvern og Vestfold Naturvern.

NATUR OG UNGDOM

1977 har vore eit framgangsríkt ár for Natur og Ungdom. På det 10. landsmøte i Bergen vart det vedteke å oppretta eit landsstyre med regionalt valde

representantar som høgaste organ i organisasjonen. Tidlegare hadde eit Oslo-dominert arbeidsutval hatt denne funksjonen, noko som m.a. førte til mangelfull kontakt med lokallaga. Dette har no betra seg, og røynsleane frå det fyrste året med denne styringsformen tyder på at omorganiseringa var eit langt steg framover for Natur og Ungdom.

Som ei naturleg oppfølging av arbeidet med sjølvberging og ernæring vart landbruks- og fiskeriprobmatikkken vald som hovudtema for Natur og Ungdom i 1977. I det høve har det vorte skipa til fleire seminar og møter, m.a. i samarbeid med Aksjon Bygde-Noreg. Ein har vidare kome med fråsegner om kraftforbruket og om stortingsmeldinga om landbrukspolitikkken i tillegg til at temahefter både om landbruk og fiske er under utarbeiding.

Feltbiologien har alltid vore sentral i Natur og Ungdom. Også i 1977 vart det skipa til ein større fenologiaksjon i tillegg til eit temahefte av Skog og Mark som tok for seg våtmarksproblematikkken.

Energidebatten har for alvor blomstra opp i 1977. Natur og Ungdom har i stor grad teke del i denne, mellom anna gjennom fleire pressemeldingar i tilknytning til annonsekampanja til «El-forsyningens Informasjonstjeneste» (ELI). Vidare har NU vore aktivt med i IEA-arbeidet, m. a. gjennom aksjonar, materiell- og merkespreiing.

Olje er og eit tema som naturleg nok har stått sentralt i 1977. Spørsmål om boring nord for 62°, ekofiskulukka, arbeidsplasspolitikkken m. m. har fått stor spalteplass i Skog og Mark og andre fora med tilknytning til Natur og Ungdom. Elles har organisasjonen engasjert seg i atomkraftspørsmålet, i ulike vassdragsaker og i samferdsel- og sur-nedbør-problematikkken.

Natur og Ungdom har i 1977 hatt ei auke i medlems-tal på nesten 25 %, og har no mest 4500 medlemmer, 70 lokallag og 14 fylkeslag. Organisasjonen har hatt to lønna sekretærar, og har lagt ned mykje arbeid i indre organisatorisk styrking.

Tidsskriftet «Skog og Mark» har i 1977 kome ut med 5 nummer, der eitt var temanummer om våtmarkar. Ei gruppe har vore i arbeid med planar om omlegging og utviding av tidsskriftet.

Vassdragsvernrådet.

Det ble avholdt ett møte i Rådet. Man valgte en noe «lavere profil» i 1977 enn i foregående år. Endel av Rådets medlemmer deltok i møter og debatter om kraftutbyggingsaker og energispørsmål.

Endel nye kontakter ble opprettet, og diverse materiale utsendt til «utbyggingstruede» distrikter.

I februar ble et brev om «Norsk energipolitikk og vern om vassdrag» sendt Industridepartementet. Her ble behovet for en styring av energiforbruket i Norge understreket, og en kritisk vurdering av utbyggingsbehov og prognoser ble gitt. Gjennomføringen av tiltak for energioekonomisering ble etterlyst.

Oscar Breien arbeidet også i 1977 aktivt i Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN). Han konsentrerte seg særlig om Hardangervidda, og et stort arbeide

ble nedlagt også for Vassdragsvernrådet i denne sammenheng.

Oppdateringen av Vassdragsvernrådets brosjyre «Alternativ til Vannkraft» ble dessverre ikke fullført i 1977.

Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN).

Aktivitetsnivået i SRN var i 1977 omtrent som året før. Oscar Breien arbeidet som tidligere for SRN på frivillig basis, mens Vidar Lillebø ble ansatt som SRN's sekretær.

I løpet av året ble det avholdt 9 rådsmøter.

Behovet for et slikt samarbeidsforum ble ytterligere dokumentert i 1977. Gjennom samarbeidet styrkes kontakten mellom de tre organisasjonene og det oppnås større styrke utad i de sakene man enes om å ta opp.

I tillegg til arbeidet med de større sakene og fellesuttalelsene gjengitt nedenfor, ga SRN i 1977 informasjon til interesserte enkeltpersoner og institusjoner.

Fellesuttalelser avgitt i 1977:

- Brev til Industri- og Miljøverndepartementet i mai om «Vern av Hardangervidda, avvisning av utbyggingsalternativer for vannkraft i området».
- Henvendelse til kringkastingssjefen i mai om «NRK's muligheter til å gi klargjørende informasjon om Hardangerviddas mangeartede verdier».
- Generell orientering i oktober om «Bruken av Hardangervidda, verneplan og bygdeinteresser».
- Brev til Norges Reindriftssamers Landsforening i november om «Stenging av anleggsveier til kraftanlegg».
- Henvendelse til Miljøverndepartementet i desember om «Bruken av Saltfjell/Svartisområdet».
- Brev til NVE i desember om «Uttalelse om plan av november 1977 om Eidfjordverkene Syd, Veig kraftverk».

NATURVERNSAKER

Arbeidet med behandling av naturvernsaker blir stadig mer arbeidskrevende. Dette skyldes ikke bare at antall saker øker. Årsaken er først og fremst at enkeltsaker av særlig omfattende karakter krever stadig større oppmerksomhet. Karakteristisk for året 1977 er også at energisaker i vid forstand, inklusiv saker om vassdragsvern, inntar en stadig mer dominerende plass i forbundets arbeid.

1) Vern av naturområder og -forekomster.

Henstilling om fortgang i Miljøverndepartementets arbeid med å behandle verneforslag, jfr. årsmelding 1976.

I slutten av februar mottok forbundet svar på sin henvendelse fra desember året før med henstilling til Miljøverndepartementet om å få fortgang i arbeidet med å ferdigbehandle alle de verneforslag departementet hadde mottatt.

I svaret ble det påpekt at det er en lang og omstendelig prosess å omsette registrering av verneverdige områder i konkrete vernevedtak.

Miljøverndepartementet tar imidlertid nå sikte på å komme fram til en raskere og mer effektiv behandling av vernesakene. Departementet vil, het det i svaret, bl. a. søke å styrke det ytre apparat i tiden som kommer, og vil i større grad søke å fremme fylkesvise forslag om f. eks. myrreservater framfor å fremme forslag om ett og ett reservat.

Departementet tar også sikte på å klarlegge behov og målsetninger innen naturvernarbeidet gjennom en utredning av et eget utvalg.

Miljøverndepartementet konkluderte sitt svarbrev slik:

«En betingelse for å øke forståelsen for naturvernarbeidet er at allmenheten, planleggere og folkevalgte organer får tilstrekkelig informasjon om formålet med vernetiltak. Her har også de frivillige organisasjoner en viktig oppgave, og kanskje spesielt Norges Naturvernforbund som landets største naturvernorganisasjon. Selv om det europeiske våtmarksåret ikke resulterte i så mange konkrete vernetiltak, er det departementets håp at den informasjonskampanje en har hatt i 1976 vil lette arbeidet med vern av våtmarker og andre verneområder i tida framover.

Til slutt vil en få uttrykke de beste ønsker for Norges Naturvernforbund i året som kommer, og håper på et fortsatt godt samarbeide med forbundet i vår viktige felles oppgave: vern om norsk natur.»

Vern av marine biotoper, jfr. årsmeldingen 1976.

I oktober vedtok landsstyret et nytt mandat for forbundets utvalg for vern av maritime biotoper.

«Norges Naturvernforbunds utvalg for vern av marine biotoper skal i samarbeid med det vitenskapelige råd i WWF/Norge og i nær kontakt med Miljøverndepartementet registrere og klassifisere verneverdige marine biotoper/områder i Norge.

Utvalget skal utarbeide kriterier for valg av representative biotoper/områder, samt komme med forslag til vernebestemmelser.

Utvalget skal fremme konkrete verneforslag for biotoper/områder som ansees som truet.

Utvalget skal engasjere en konsulent for midler stilt til disposisjon av WWF for en periode av minimum

2 år. Konsulenten skal primært ha sitt arbeidssted i Bergen.

Utvalget er konsulentens faglige rådgiver og er ansvarlig for hans arbeid overfor det vitenskapelige råd i WWF/Norge.

Utvalget supplerer seg selv og velger selv sin formann.»

Hardangervidda.

1977 var et meget aktivt arbeidsår for vern av Hardangervidda.

Saken ble trukket sterkt frem i forbindelse med Stortingsvalget. Da samtlige politiske ungdomsorganisasjoner sluttet seg til SRN's fellesuttalelse av 9. mars 1976 om «Vern av Hardangervidda og om videre vassdragsutbygging i Norge» ble våre synspunkter stående sentralt i debatten. Fra SRN's side ble det nedlagt et stort arbeid for å nå frem til alle partier med våre synspunkter.

Gjennom hele året ble presse, TV, radio, foredrag, deltakelse i møtevirksomheten og fellesskriv med omfattende distribusjon, nyttet som midler for å bære frem informasjon og synsmåter om Hardangervidda.

Samtidig som SRN arbeidet videre med opplysning omkring planen for «Bruk og vern av Hardangervidda» søkte SRN å bidra til arbeidet med å finne frem til de beste løsninger på problemer som planen reiser. I denne forbindelse ble det arbeidet for å få istand et samarbeid med organisasjoner og institusjoner som representerer landbruks- og bygdeinteressene.

I forbindelse med de to konsesjonssakene Veig og Dagalifallene, avga SRN to fellesuttalelser i 1977.

Den første var foranlediget av at det fra NVE før Stortingsvalget muntlig ble fremlagt nye planer for et «reduert» utbyggingsalternativ for Veig. En liknende plan var tidligere fremlagt for Dagalifallene.

SRN fant at de nye alternativer var helt uakseptable og anbefalte at man for fremtiden ikke ødet flere ressurser på å utrede stadig nye «mer naturvennlige» utbyggingsalternativer. Regjeringen ble anmodet om, uten flere forsinkelser, å legge frem for Stortinget sin endelige plan for «Bruk og vern av Hardangervidda» der Veigvassdraget og Dagalifallene var inkludert i verneområdet.

SRN's endelige uttalelse om de nye planer for «Veig kraftverk» ble avgitt ved årets slutt. Planene ble grundig vurdert og vår konklusjon var at skadevirkningene fortsatt ville bli helt uakseptable selv om den store dammen ved Brandaleite (foreløpig) var sløyet. Planene vil fortsatt gi store skadevirkninger med innvirkning på hele Hardangervidda, samtidig som et spesielt rikt og monumentalt lokalområde blir ødelagt.

Saltfjell/Svartisen.

Etter SRN's initiativ ble det den 28. oktober arrangert et møte om Saltfjell/Svartisen. Deltakere var råds-

medlemmene, sekretæren for Saltfjell/Svartis-utvalget og to representanter fra lokalforeninger. Saltfjell/Svartis-utvalgets sekretær ga en omfattende og grundig orientering om de verdier og brukerinteresser som er knyttet til området. På grunnlag av denne orienteringen og den etterfølgende diskusjonen, fant de tre organisasjonene det riktig og hensiktsmessig gjennom en fellesuttalelse om «Bruken av Saltfjell/Svartis-området» av 21. desember 1977 å gi tilkjenne endel synspunkter som kunne ha en positiv innvirkning på det videre arbeidet med saken. I uttalelsen ble det pekt på at de tre organisasjonene ved flere anledninger hadde fremholdt at Saltfjell/Svartis-området er av spesielt stor verdi som naturområde, og at områdets verdier må vurderes under ett på samme måte som det er blitt gjort for Hardangervidda. Det var etter SRN's mening utilfredsstillende at det ikke var nedsatt et frittstående regjeringsoppnevnt utvalg til å utrede bruken av Saltfjell/Svartis-området. Også vern av Saltfjell/Svartis-området er en landssak, og bare et regjeringsoppnevnt utvalg vil være sikret den faglige allsidighet og tyngde som saken krever. Etter SRN's syn burde enhver konsesjonsbehandling angående vannkraftutbygging i området utstå til det forelå en fullstendig og grundig helhetsvurdering som kunne tillegges avgjørende vekt. Det ble videre pekt spesielt på ønskeligheten av å bevare et stort sammenhengende naturområde med høyfjell, dal, isbre og strandregion, og det syntes naturlig at en verneplan for Saltfjell/Svartis-området i størst mulig grad burde omfatte hele planområdet. Uttalelsen konkluderte med at det etter de tre organisasjonenes syn var nødvendig å styrke Utvalgets økonomi, utvide dets faglige ekspertise, og søke å gi det status som regjeringsoppnevnt utvalg.

Jotunheimen nasjonalpark.

Representantskapet ba i et brev til miljøvernministeren om at departementet snarest måtte legge fram til realitetsbehandling sitt forslag om opprettelse av Jotunheimen nasjonalpark.

Ikke noe naturområde i Norge har det vært kjempet så lenge for å få vernet som dette ville og vakre fjellmassivet. Allerede i 1904 ble tanken om en nasjonalpark i Jotunheimen tatt opp.

For Norges Naturvernforbund har arbeidet med å få realisert denne tanken, vært en merkesak gjennom seksti år, het det i henvendelsen.

Representantskapet mente det var påkrevet med nye grenser for området i forhold til forslaget i landsplanen for nasjonalparker av 1964 — tilsvarende hva som har skjedd med andre nasjonalparkforslag. I tråd med den økende forståelse for naturvernets betydning, mente man det nå også for Jotunheimens vedkommende burde være rom for betydelige utvidelser. Ikke minst burde naturvernlovens passus om landskapsvernområde komme til anvendelse der nasjonalparkformen ikke passer.

Arealer det er riktig å verne, er bl. a. Sjødalen og Smådalen. Ønskelig og naturlig ville det også være å få en utvidelse som omfatter Vettismorki, Fanaråken, Heimdalen og dessuten hele området mellom Gjende

og Bygdin. Også Hurrungmassivet måtte finne sin plass i denne verneplanen, mente representantskapet.

Til slutt ble det presisert at vernereglene for Jotunheimen nasjonalpark burde søkes tilpasset lokale forhold så langt nasjonale interesser tillot, og at turismen ble regulert inn i forsvarlige former.

Forslag om opprettelse av et Grytdalen landskapsvernområde i Orkdal.

I juli sendte Miljøverndepartementet ut til uttalelse et forslag om opprettelse av et landskapsvernområde i Grytdalen. I departementets oversendelsesbrev het det blant annet:

«Grytdalen er en del av forsøksgården Songli som ble innkjøpt av staten i 1952. I Naturvernrådets innstilling om landsplan for natur- og nasjonalparker i Norge ble Grytdalen foreslått som naturpark. I St.-meld. nr. 64 (65—66) sa Kommunaldepartementet seg enig med Naturvernrådet i at området bør fredes etter naturvernloven. I 1967 behandlet Stortinget meldinga ut fra denne forutsetning.

Ut fra arbeidet med opprettelse av nasjonalparker og utviklingen som har funnet sted for øvrig innen naturvernet etter 1967, har en imidlertid kommet fram til at et vern i form av landskapsvernområde etter naturvernloven av 1970 § 5 er det en bør ta sikte på for Grytdalen.»

NNV er klar over de mange motsetningsforhold som finnes i denne saken, ikke minst på lokalt hold. Etter vår oppfatning skyldes dette bl. a. vedtak og «signaler» fra Stortinget i forbindelse med stortingsforhandlingene i 1951 (kjøpet av Songli) og i 1967 (nasjonalparkdebatten) synes å «sprike» m.h.t. målsetting. Dertil kommer at de generelle kriterier for hva man skal legge i begrepene reservat og landskapsvernområde først har funnet sin endelige form etter disse stortingsforhandlingene.

På bakgrunn av den foreliggende situasjon ga vi i vår uttalelse til Miljøverndepartementet uttrykk for at vi ville finne det naturlig om spørsmålet om Songli/Grytdalen sammen med relevant bakgrunnsmateriale ble forelagt Stortinget på nytt.

Verneplan for myrer i Østfold.

Som ledd i en landsoversikt over verneverdige myrer og våtmarksområder, hadde Østfold fylke sin klar i august. 130 myrer i fylket var blitt undersøkt og 17 av disse var foreslått vernet.

På vegne av forbundet kommenterte Landskapsvernet i Østfold fylkesmannens forslag. Foreningen mente at de foreslåtte myrene var et viktig valg og ga ellers uttrykk for at Østfold var et tett befolket fylke hvis naturkvaliteter var truet av en rekke faktorer. Det var derfor viktig, hevdet Landskapsvernet, å komme i gang med et omfattende vernearbeid av naturtyper som etterhvert begynte å bli sjeldne. Våre myrområder har stort sett bare blitt betraktet som lavøkonomiske arealer, og de er derfor blitt utsatt for ødeleggende inngrep av forskjellige art. Det er derfor på høy tid at våre myrer blir tillagt verdi i kraft av å være betydningsfulle biotoper i vår natur, fremholdt foreningen.

Verneplan for edellauvskog i Telemark.

Også i Telemark har det vært foretatt registrering av verneverdige edellauvskogbestand. Et utkast til verneplan ble fremlagt i mars.

Forbundet sluttet seg til en uttalelse fra Telemark Natur- og Miljøvern, som ga utkastet sin generelle støtte.

Verneplan for edellauvskog i Aust-Agder.

Ved Kgl.res. av 9. desember ble det opprettet 11 edellauvskogreservater i Aust-Agder.

I den forutgående «høringsrunde» ga NNV via Aust-Agder Naturvern overfor Miljøverndepartementet uttrykk for stor glede over at arbeidet med å få vernet et representativt utvalg av fylkes edellauvskog var i så god gjenge.

Aust-Agder har gjennom tidene vært spesielt kjent for sine store eikeskoger. Disse er det nå bare rester igjen av — og restene har vært sterkt truet av ulike menneskelige aktiviteter.

Forra-området i Nord-Trøndelag.

Nord-Trøndelag Naturvern henstilte i desember til Miljøverndepartementet å gi deler av Forraområdet midlertidig vern etter naturvernlovens § 18.3. Bakgrunnen var at området var medtatt i fire forskjellige verneplaner og at det nå forelå søknad om nydyrking på et større areal innenfor det foreslåtte vernede område. Det var også søkt om bygging av veg.

I et støtteskriv til departementet understreket forbundet ønskeligheten av at avgjørelsen om planlagte inngrep utsto til Stortinget hadde fattet vedtak m.h.t. verneplan II for vassdrag.

Som kjent har Sperstadutvalget i sin innstilling tilrådd 10 års vern av Forraområdet.

Øra-våtmarksområde ved Glommas delta.

Øra har gjennom flere år vært et aktuelt alternativ for plassering av ny kortbølgesender. Ved vedtak i Stortinget den 24. mai falt dette alternativet bort.

Representantskapet tilkjennega i et brev til Stortingspresidenten sin store lettelse og glede over at Øra ble spart for de inngrep og forstyrrelser senderen ville ha medført.

I denne forbindelse minnet man om de oppgaver som gjenstår for å bote på dagens skader og de farer som fortsatt truer dette enestående området.

Presterødskilen naturreservat, Vestfold. Jfr. årsmelding 1976.

I Våtmarkåret 1976 vedtok Tønsberg kommunestyre å legge en bred ringveg dels inntil og dels gjennom reservatet. Vinteren 76/77 satte kommunen i gang forprosjektering i området før saken var endelig sluttbehandlet hos de sentrale myndigheter. Det ble plassert store mengder leire for å teste grunnen der hvor den ny vegen langs kilen skulle bygges. Store mengder forurenset snø ble kjørt ut i reservatet. Alt dette medførte stygge og tildels omfattende sår i randvegetasjonen. Inngrepene var så alvorlige at Vestfold Naturvern anmeldte forholdet til politiet.

Fram til i dag har snevre, lokale og kortsiktige

utbyggingsinteresser hatt tilsynelatende fritt spillerom i Presterødskilen, hevdet representantskapet i NNV i en henvendelse til miljøvernministeren. De kommunale myndigheter har vist manglende respekt for gjeldende fredningsvedtak. Representantskapet uttrykte med stor uro for hvilke konsekvenser dette ville få, ikke bare i denne saken, men også for det almene syn på realitetene i det å lovfeste vern av verdifulle naturområder. Med Nedalsmyrenes beklagelige skjebne i friskt minne, advarte Representantskapet mot at eksisterende fredningsvedtak uthules til rene papirbestemmelser. Gir man etter for utbyggingspresset i dag, vil det kunne skape en svært uheldig presedens for liknende saker i fremtiden, het det i henvendelsen.

Representantskapet ba innstendig om at Miljøverndepartementet snarest iverksette de tiltak som var nødvendige for at Presterødskilen også i fremtiden kunne vært et attraktivt tilholdssted og en viktig rasteplass for en rekke av våre fuglearter.

Likledes ba Representantskapet om at Miljøverndepartementet i sterkere grad innskjerpet overfor landets kommuner realitetene i og kravet om respekt for naturområder som er fredet.

Sørumneset — del av Nordre Øyeren naturreservat, jfr. årsmelding 1976.

Nordre Øyeren naturreservat ble opprettet ved kgl. res. av 5.12 1975. Den 12.8 1976 ble det innført jaktforbud i naturreservatet i 2 år.

Sørumneset med tilhørende deltalandskap og våtmarker utgjør en del av det samme deltaområdet og natursystemet som Tuentangen og Svellet i Nordre Øyeren naturreservat. Området består av betydelige arealer verdifull våtmark og interessante botaniske og zoologiske forekomster. De spesielle hydrobiologiske forholdene i elvemøtet mellom Nitelva og Leirelva, med stor fiskerikdom og frodige våtmarker omkring, gjør at området har stor verdi for en rekke fuglearter på vår- og høsttrekket samt som overvintringssted for en del andefugler.

Ved departementets vedtak av 10.9 1976 ble det innført midlertidig fredning av fuglelivet i Sørumneset. I september 1976 fremmet Miljøverndepartementet forslag med sikte på varig fredning av området som naturreservat med innlemming i Nordre Øyeren naturreservat. De gjeldende frednings- og jaktbestemmelser for Nordre Øyeren naturreservat ville da bli gjort gjeldende for Sørumneset.

På grunnlag av behandling i Østlandske Naturvernforening, avga NNV i januar en uttalelse til forslaget.

Her fant vi det svært positivt at det ble foretatt en betydelig utvidelse av Nordre Øyeren naturreservat mot nord. Sørumneset utgjør en viktig og naturlig del av Nordre Øyerens deltaområde.

Forbundet var ellers kjent med at det hadde hersket svært uheldige tilstander i forbindelse med jakten ved Tuentangen mot Sørumneset. Vi så det derfor som høyst nødvendig at de ordinære frednings- og jaktbestemmelser som gjelder for Nordre Øyeren naturreservat også blir gjort gjeldende for Sørumneset. Det forutsettes dessuten, mente NNV at bestemmelsene ble håndhevet på en betryggende måte.

Naturreservat og plantelivsfredning i Bergsåsen, Snåsa i Nord-Trøndelag.

Ved kgl. res. av 9. desember 1977 ble det innført plantelivsfredning for ca. 840 da i Bergsåsen i Snåsa, samtidig som et tilgrensende areal på ca. 1466 da fikk status som naturreservat.

Formålet med fredningen er å bevare en særlig rik vegetasjon med forekomst av kalkkrevende plante-samfunn og en rekke mindre vanlige plantearter.

På vårparten forelå forslagene til disse fredningene. Nord-Trøndelag Naturvern avga en uttalelse som forbundet støttet. I foreningens kommentarer het det bl. a. at man var godt fornøyd med den foreslåtte avgrensning av områdene. Ellers understreket man at bestemmelsene m.h.t. hogst og transport av tømmer måtte overholdes strengt. Områdene måtte også få et effektivt tilsyn, hevdet Nord-Trøndelag Naturvern. Til slutt påpekte foreningen betydningen av at lokalbefolkningen i Snåsa ble skikkelig orientert om betydningen av å verne om verdiene i Bergsåsen.

Totenåsen naturreservat — Oppland.

Helt siden 1970 har NNV vært involvert i bestrebelsene på å få vernet om et urskogpreget område på grensen mellom Oppland og Akershus.

Ildsjelen bak forbundets engasjement, har vært lege Sverre Langård, Feiring.

Langårds (og NNV's) forslag kom spesielt i konflikt med Forsvarets planer om utvidelse av Steinsjøen skytefelt.

Etter at saken gjennom flere år sto tilsynelatende i stampe, sendte endelig Miljøverndepartementet i september 1977 et konkret forslag ut til uttalelse til berørte og interesserte parter.

Forbundet hadde ingen vesentlige innvendinger mot den foreslåtte avgrensning av området.

Kurefjorden naturreservat - Østfold.

I august 1976 sendte Miljøverndepartementet ut til uttalelse et forslag om opprettelse av et naturreservat i Kurefjorden.

Dette forslaget var utarbeidet i samarbeid med fylkesmannen i Østfold, og etter at en i tiden 1973-76 hadde avklart flere større interessekonflikter mellom verneinteresser og dyrkingsinteresser, blant annet i de nordlige og østlige deler av området. Denne avklaringen innebar bl. a. at en vesentlig del av de opprinnelige verneverdiene gikk tapt ved at naturvitenskapelig sett verdifulle strandengområder i de nordøstlige deler av området ble tatt ut av verneforslaget og vedtatt oppdyrket.

Til tross for disse reduksjonene var det ennå store botaniske verneinteresser i området, idet de gjenværende strandengene innerst i Kurefjorden, og først og fremst forekomstene i nordre og søndre Ovenbukta representerte vegetasjonstyper som hadde vært utbredt i Oslofjordområdet og særlig i Østfold, men som i dag er i ferd med å forsvinne som naturtype.

Departementets verneforslag av august 1976 førte imidlertid også til en del reaksjoner fra landbrukshold — noe som førte til at Miljøverndepartementet i august

1977 sendte ut et nytt, revidert (og ytterligere redusert) forslag.

NNV støttet Landskapsvernet i Østfolds kommentarer til forslaget. Foreningens konklusjon var følgende:

«En avgrensning av Kurefjorden naturreservat slik det reviderte forslaget, viser, vil innebære at viktige verneinteresser går tapt. Landskapsvernet i Østfold vil derfor protestere mot at reservatets landområde reduseres med ca. 100 da. Reservatet må omfatte så store arealer at formålet med fredningen blir oppfylt og verneinteresser tilstrekkelig ivaretatt. Landskapsvernet i Østfold henviser til tidligere uttalelse og forslag om avgrensning.

Vedrørende bestemmelsene for reservatet er Landskapsvernet i Østfold stort sett fornøyd med de endringer som er foretatt, men vil sterkt understreke behovet for buffersone omkring reservatet. Et område omkring reservatet burde kunne få status som landskapsvernområde.»

Biristranda i Gjøvik kommune, Oppland.

I 1975 gjorde Oppland Naturvern Miljøverndepartementet oppmerksom på at Gjøvik bygningsråd hadde gått inn for at det ble bygget en travbane med tilhørende anlegg på Mjøsstranda i Biri, sør-øst for elva Vismundas utløp. Foreningen pekte samtidig på noen av de store botaniske og økologiske verneinteressene som var knyttet til dette området.

Dette initiativ førte til at det ble opprettet forhandlinger mellom Gjøvik kommune og Miljøverndepartementet. I mars 1977 sendte så departementet ut til uttalelse et forslag om vern av strandområdet.

I departementets brev ble verneinteressene understreket:

- «området har stor verdi som friluft- og naturområde.»
- «De naturfaglige verneverdiene knytter seg særlig til et lauvskogbestand ved Vismundas utløp og det grunne deltaområdet fra Vismundas utløp og sydover.»
- «Lauvskogbestanden ble i 1974 gitt høyeste verneprioritet i Statens Naturvernråds landsplan for edellauvskogreservater.»
- «Ornitologiske undersøkelser har vist at deltaområdet utenfor Biristranda er et viktig oppholdssted og næringskilde under høst- og vårtrekket bl. a. for arter som hekker i nordlige og arktiske områder (eks Svalbard og Sibir).»
- «I tillegg til områdets generelle betydning som rasteplass knytter det seg stor interesse til forekomst av en rekke sjeldne ande- og vadefuglarter som kortnebbgås, snadderand, svartand, tundralo, tundra-snipe og polarsnipe.»
- «Etter en foreløpig avveining mellom verneinteressene i området og de påpekte fordeler ved å plassere den planlagte travbanen på Biristranda er departementet av den oppfatning at det aktuelle strandområdet i sin helhet bør bevares med tanke på naturvern- og friluftsmål.»

NNV via Oppland Naturvern ga departementets forslag sin absolutte støtte.

Karløyvær naturreservat i Bodø, Nordland.

Ved kgl. res. av 18. november ble Karløyvær naturreservat med tilhørende fuglefredning opprettet.

Formålet med fredningen er

1. å bevare en spesiell og egenartet naturtype bestående av en mengde øyer, holmer og skjær i nærmest urørt tilstand.
2. å bevare plante- og dyrelivet i et område som bl. a. har stor betydning som hekke-, trekk- og overvintringsområde for en rekke fuglearter.

I mars kommenterte NNV departementets forslag. I uttalelsen uttrykte forbundet stor glede over at arbeidet med å sikre Karløyvær som naturreservat var inne i slutfasen.

Forbundet sa seg videre vel tilfreds med departementets forslag til såvel avgrensning som vernebestemmelser. Vi var klar over at det bl. a. fra grunneierhold var en viss motstand mot bestemte punkter i forslaget til vernebestemmelser. Naturvernforbundet ba innstendig om at disse reaksjoner ikke måtte føre til at departementet lempet på vernebestemmelsene slik at de verdier man tok sikte på å verne, kom i fare.

Ferkingstad naturreservat, Karmøy.

I november 1978 sendte Miljøverndepartementet ut et verneforslag for Ferkingstadøyene i Karmøy kommune. Bakgrunnen for forslaget var ønsket om å bevare et område som er verdifullt for trekkfugl og hekkende sjøfugl samt å bevare områdets karakteristiske kystbundne vegetasjon.

Rogaland Naturvern og NNV støttet forslaget, men var ikke enig i departementets forslag om at beiting skulle være tillatt i reservatet. I Rogaland Naturverns brev heter det om dette blant annet:

«Ferkingstadøyene er en meget isolert biotop, der frø eller planter ikke uten videre kan bre seg tilbake fra omkringliggende områder, og er således mye mer sårbar for avbeiting enn andre steder. Hindring av frøsetting vil på relativt få år gi brakkmark og påfølgende erosjon. En bør også være oppmerksom på at mange beitende husdyr virker forstyrrende på dyrelivet og kan gi større skader i hekketiden enn ferdsl av tilfeldig besøkende mennesker.»

2) Dyreliv, jakt, fangst, fiske.

Hvalfangsten.

NNV og N.U. støttet i mai et forslag til «statement» satt i pennen av Sierra Club International — som skulle fremlegges for den internasjonale hvalfangstkommisjon på møte i Canberra den 20. juni.

Hovedinnholdet i dette «statement» var en appell til kommisjonen om å stoppe all kommersiell hvalfangst inntil størrelsen av hvalpopulasjonene var bedre klarlagt.

Henstillingen er i tråd med den reaksjonen som ble vedtatt på FN's miljøvernkonferanse i Stockholm i 1972.

Norsk selfangst.

Norske selfangere driver fangst vesentlig på to arter — grønlandssel og klappmuss. Fangsten på disse artene drives i tre områder:

— ved Newfoundland

— ved Jan Mayen (Vesterisen)

— i Kvitsjøen.

I de siste årene har det vært reist sterk kritikk mot norsk selfangst — da spesielt p.g.a. påstått brutal avlivingsmetode.

Ut fra målsettingen for NNV's virksomhet, er det spesielt spørsmålene om ressursbevaring/fornuftig ressursutnyttelse som opptar forbundet.

På bakgrunn av en artikkel i «National Geographic» i januar 1976 av den amerikanske selforskeren David M. Lavigne — som i motsetning til mange andre forskere advarte mot fortsatt kommersiell selfangst utenfor Newfoundland — tok generalsekretæren saken muntlig opp med miljøvernministeren. Det ble da opplyst at man i departementet ville undersøke saken nærmere.

Iflg. de opplysninger sekretariatet senere hadde klart å skaffe til veie, kunne dagens status for selbestanden oppsummeres slik:

— Stor uenighet blant forskerne om bestandsstørrelsen/forvarlig fangstkvote for Newfoundland-området.

— Alle de øvrige stammer av grønlandssel, unntatt i Kvitsjøen, og klappmuss er betydelig redusert i forhold til den opprinnelige bestand.

Øvrige momenter:

— Norske selfangere bringer stort sett bare med seg skinnen tilbake. (Høyverdige proteinressurser går til spille).

— Moderne fiskerier kan representere en fare for reduksjon av næringsgrunnlaget for enkelte arter (eks. loddefisket).

— Biocider kan innebære en fare, særlig for kystnære selstammer.

— Kvotefastsetting har delvis skjedd på grunnlag av forskningsdata som har vært unntatt fra offentlighet.

På denne bakgrunn sendte NNV i februar et brev til Miljøvern-, Utenriks- og Fiskeridepartementet hvor det bl. a. ble anmodet om:

— full offentlighet omkring grunnlagsmaterialet for bestandsanslag/kvotefastsettelse,

— reduksjon av fangstknoten/stopp av fangsten inntil det var fastslått med sikkerhet hvor sterk høsting de enkelte bestander kunne tåle,

— langt bedre utnyttelse av fangsten,

— Norge burde vise beherskelse i ressursutnyttelse ved fremmede lands kyster (den økonomiske sone),

— etablering av en tilsynsordning med bestandsutviklingen — der også ikke-fangst nasjoner var representert.

I juli fikk forbundet svar fra Fiskeridepartementet, vedlagt en vurdering fra Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt. Instituttet hadde gått gjennom Lavignes materiale og pekte på en rekke forhold som tilbakeviste Lavignes påstander. Det var Instituttets bestemte oppfatning at artikkelen i «National Geographic» var basert på sviktende grunnlag.

Vedr. bl. a. vårt krav om full offentlighet omkring grunnlagsmaterialet for bestandsanslag, opplyste Instituttet at sammenhengen her var slik at forsknings-

resultatene alltid ble presentert i forløpige rapporter — som ikke var utformet med henblikk på publisering i vitenskapelige eller populære tidsskrifter. Forskerne ønsket ikke å la slike rapporter fremstå som presentasjon av sine forskningsresultater — derfor fikk disse dokumentene en påtegning om at de ikke skulle siteres uten forfatterens samtykke.

Når det gjaldt vårt ankepunkt om bedre utnyttelse av selskroten, anførte Instituttet at norske selfangere alltid brakte med til lands både skinn og spekk av alle dyr som ble fanget (mellom 35 og 40 % av den totale kroppsvekt). Fangstfolkene tok også med en del kjøtt.

Vedr. vårt siste punkt om etablering av en tilsynsordning med bestandsutviklingen hadde ikke Instituttet noen prinsipielle innvendinger, men mente at «en slik tilsynsordning må imidlertid baseres på faglig kompetanse bl. a. i biologi og populasjonsdynamikk. Derfor kan det bli vanskelig å etablere tilsynet uten å trekke inn i arbeidet eksperter som allerede er engasjert i slik undersøkelse. Faren for at forslaget kan føre til en ny ekssererplass for Tordenskjolds soldater synes åpenbar».

Las Marismas, overvintringssted for Nordens trekkfugler.

Det kanskje viktigste vinterkvarter for nordiske ande- og vadefugler er Las Marismas i Spania. Takket være en internasjonal innsats ble det her i 1973 sikret et større reservat. Også de nordiske landene bidro med betydelige summer. Ifølge flere urovekkende meldinger er det mye som tyder på at Las Marismas stadig er i fare. (Reservatets omgivelser er truet av motorveier, flere store turistbyer og insektssprøyting. Reservatets grunnvann blir dessuten drenert og ulovlig jakt forekommer.)

I en henvendelse til Miljøverndepartementet i februar uttrykte forbundet stor uro over det press som var rettet mot Las Marismas og den trussel som våre trekkfugler derved blir utsatt for. NNV håpet at Miljøverndepartementet snarest, ved henvendelse direkte til de spanske myndigheter og via internasjonale fora, tok opp til drøftelse den meget beklagelige utvikling som her finner sted.

Henstillingen ble gjentatt i et nytt brev til departementet i november.

Forvaltning av vilt og fisk på Svalbard og Jan Mayen.

I mai ble forbundet forelagt til uttalelse et forslag fra Miljøverndepartementet til forskrifter for forvaltning av vilt og fisk på Svalbard og Jan Mayen. Departementet mente at økende turisme, ekspedisjons- og industriell virksomhet hadde aktualisert behovet for tidsmessige forskrifter på dette felt.

I vår uttalelse påpekte vi at de foreslåtte forskrifter ikke ga sterk nok hjemmel for tiltak til beskyttelse av viltartenes biotoper i videste forstand. Ikke minst i polarstrøkene, hvor naturen er meget sårbar, vil biotopvern kunne bli avgjørende når det gjelder å opprettholde naturens produktivitet. I årene fremover forventes en omfattende næringsvirksomhet i arktiske

strøk. Dette vil uten tvil skape konflikter som kan gå ut over f. eks. trekkveier for vilt, beiteområder, yngleområder for sel etc., hevdet forbundet.

Ellers understreket vi spesielt alvorlet når det gjaldt utviklingen i bestanden av våre alkefugler.

Vi understreket også vårt positive syn på lokalbefolkningens fortrinnsrett når det gjaldt å høste av vilt- og fiskebestand — så lenge ikke dette kom i konflikt med vern om artene og deres biotoper, samt de bærende prinsipper i bl. a. dyrevernloven.

Erstatning for tap av tamrein og bufe.

Innstillingen fra det såkalte «Bufetapsutvalget» ble drøftet på forbundets representantskapsmøte og senere behandlet i landsstyret. I den endelige uttalelse, avgitt i september, heter det i konklusjonen bl. a. at

- forbundet i mange år har hevdet at tilfredsstillende erstatningsordninger for viltskader må etableres,
- forbundet er enig med Utvalget i at utmarks- og fjellbeitene antakelig best kan utnyttes av sau og rein og at det samfunnsøkonomisk sett er av meget stor betydning at disse ressurser blir utnyttet,
- vi støtter også Utvalgets syn om at den næringsdrivende må være innforstått med tap av bufe/rein på beite. For øvrig bør det iverksettes tiltak for å redusere den skade rovviltet i dag volder og de skader rovviltet blir beskyldt for, f. eks. gjøre den økonomisk lettere for brukerne å ansette gjeter, — fordi det er i samfunnets interesse at beiteressursene utnyttes, er det også rimelig at det offentlige i en viss utstrekning tar på seg visse økonomiske forpliktelser i samband med den tapsrisikoen utnyttelsen medfører. Vi er derfor enig med Utvalget i at den foreslåtte risikotrygd må betraktes som et økonomisk virkemiddel på linje med andre virkemidler i landbruket,
- vi håper at den nye ordningen vil bidra til en mer realistisk oppfatning av hvor stor del av det samlede bufetap som skyldes våre rovdyr.

Glomma som lakseelv.

Tanken om å gjøre Glåma/Glomma lakseførende, er av gammel dato. Spesielt ble det arbeidet med saken i 40-årene.

De senere år er tanken tatt opp igjen. I 1973 ble det nedsatt en «organisasjonskomité» for laks i Glomma» med fylkeslandbrukssjef Johan Lyche som formann. En utredningskomité ble pålagt å fremme sin innstilling innen 1. august 1977.

I mellomtiden er det bygget fisketrapper ved de nyere kraftverk i Glåma. Dessuten er det påbegynt en nedre trapp i Sarpsfossen. Fortsatt mangler fisketrapper i Vamma, Kykkelsrud, Solbergfoss og Rånåsfoss. Disse må bygges før vassdraget eventuelt kan bli lakseførende på normal måte.

I et brev til Miljøverndepartementet i november, gjorde NNV oppmerksom på at det i den senere tid var reist betydelige innvendinger mot prosjektet i de øvre dalfører av Glomma-vassdraget. I brevet hevdet vi at gyteområdene for laksen nødvendigvis må ligge i strømområdene i disse dalfører, hvor eventuell lakse-

ungel vil gå i næringskonkurranse med stedegne fiske-
slag, f. eks. verdifull harr og ørret. Laksegyting vil
utvilsomt bli til skade for disse fiskeslag, noe som
vil ramme tradisjonelt fiske, mente NNV.

Smolten skal nå vandre gjennom milevis av stille-
flytende abbor- og gjeddevann før den når havet,
dessuten passere tallrike kraftverk/turbiner.

Vi mente at den laks som eventuelt vil nå tilbake
til gyteområdene nødvendigvis vil være betydelig redu-
sert p.g.a. den lange ellevandring, og vil komme så
sent at sportsfisket i disse strøk vil bli illusorisk.

Selv om man i de nedre strøk av vassdraget vil
kunne få nytte av prosjektet, så vil man kunne få
det forhold at skaden langt overskrider nytten i store
deler av vassdraget, hevdet forbundet.

En annen ting som vi mente var verdt å merke seg,
var at lakseloven ville bli gjort gjeldende for vass-
draget, at prisene ville gå opp for fiskekort, og at
store befolkningsgrupper i verste fall ville miste sine
muligheter i dette meget sterkt benyttede vassdraget.

Etter Naturvernforbundets syn ville ikke Staten på
lang sikt kunne sikre almenhetens rettigheter, til tross
for lovens muligheter.

Forbundet hevdet at det hittil ikke var gjort til-
strekkelige modellforsøk i vassdraget, og at en skik-
kelig konsekvensanalyse ikke var utført. En utredning
over almenhetens rettigheter var heller ikke gjort.

Før disse forhold var klarlagt, burde ikke Staten
gå inn med de 10-15-20 millionene som prosjektet ville
koste, mente forbundet. Disse pengene kunne vise seg
å være bortkastet, og i verste fall medføre betydelige
skadevinkninger. En tilsvarende investering i tradi-
sjonelle fiskearter i vassdraget og for eksempel utnyt-
telsen av «hvitfisk-artene», ville kunne gi vel så stor
gevinst i menneskelig trivsel, fiskeutbytte og arbeids-
plasser, hevdet forbundet i sin henvendelse.

Bestandsstørrelse og jaktbestemmelse for oter.

Jfr. årsm. 1976.

I oktober 1976 ba NNV Direktoratet for vilt og
ferskvannsfisk om en orientering om på hvilket grunn-
lag Direktoratet hadde vurdert bestandsstørrelsen og
fastsatt jaktbestemmelser for oter.

I oktober 1977 fikk forbundet svar på henvendelsen.
I denne heter det bl. a.:

«Spørsmålet om på hvilket grunnlag en fastsetter
jakten på oter når det ikke foreligger bestandstallinger
er berettiget. For en viltart som oteren kan en aldri
regne med at en kan foreta tellinger som gir eksakte
bestandstall når det gjelder å vurdere avskytingen.
Dette gjelder for øvrig de aller fleste av våre vilt-
arter. Det en har å holde seg til er for det første
tendensene i bestandsutviklingen, med andre ord
må en kjenne tendensene i avskytningsstatistikken,
for å vurdere i hvilken grad jakten bidrar til bestands-
variasjonene. Dette er en tilfredsstillende måte når
det gjelder forvaltningen av oter, men det er også
klart at denne måte å vurdere bestandsutviklingen på
er såpass upålitelig at det setter de største krav til
forsiktighet når det gjelder avskyting.»

I brevet pekes det på at «oterbestanden også tid-
ligere var svært sparsom i de sørnorske innlandsstrøk.

Tyngden av oterbestanden har så langt tilbake som en
har oversikt over, vært lokalisert til kyststrøkene i
Vestlandsfylkene og Trøndelag og især i Nord-Norge.
I Nord-Norge synes til og med oterbestanden å ha
øket i den senere tid — til tross for at den der kan
jaktet hele året.»

Direktoratet understreker at «stort sett må en
imidtild si at årsakene til oterens generelle tilbake-
gang i vårt land er dårlig forstått.»

Før de sør-norske innlandsstrøk pekes det på de
omfattende vassdragsforurensninger som én av år-
sakene til tilbakegangen i bestandsstørrelsen. Også
vassdragsreguleringer og forurensning har sannsynligvis
virket negativt.

Direktoratet mener at nedgangen i oterstammen i
Sør-Norge i tiden etter siste krig neppe kan tilskrives
jakt og fangst. For Nord-Norges vedkommende har
ikke Direktoratet noe klart og enhetlig bilde av ut-
viklingen i oterbestanden i den senere tid.

Brevets konklusjon er følgende:

«Viltstellmyndighetene bør forvalte oteren som en
verneverdig men verdifull pelsviltart som byr beskyttes
men også utnyttes i en del landsdeler i forhold til det
bestanden tåler. Der forholdene tillater det vil det
være et mål å øke bestanden av oter.»

3) Energi.

a. Generelt.

Opprettelse av olje- og energidepartement.

Før Stortinget sanksjonerte Regjeringens beslutning
om opprettelse av et Olje- og energidepartement, sendte
NNV en henvendelse til Stortingets industrikomité der
vi ga uttrykk for at vi anså denne saken for alvorlig
og omfattende til at den utelukkende ble behandlet
som en budsjettsak av hastekarakter.

Vi etterlyste en gjennomgripende debatt med slike
på ganske andre endringer i departementsfunksjonene
enn å løsrive energispørsmål fra et industridepartement.
Vi antok videre at en samordnet forvaltning i ett
departement, først og fremst av alle begrensede natur-
ressurser (herunder energi) burde diskuteres. I første
omgang pekte Miljøverndepartementet seg etter vår
mening ut som et overordnet forvaltningsorgan.

Forbundet advarte også sterkt mot at det nye depar-
tementet både fikk ansvaret for forretningsmessig
virksomhet og for kontroll og sikkerhetsspørsmål i
oljesektoren.

IEA — Det internasjonale energibyrå.

Jfr. årsmeld. 1976.

Norge og IEA.

Norges Naturvernforbund har tidligere beklaget
Regjeringens vedtak om tilslutning til IEAs langsiktige
energiprogram. Naturvernforbundet mener at en til-
slutning til IEA som organisasjon og IEAs energi-
program vil kunne gjøre en selvstendig norsk energi-
politikk illusorisk med konsekvenser for bl. a. vår
vassdragsnatur. Våren 1977 (5.5 1977) behandlet Stor-

tinget Regjeringens tilslutning til IEAs langsiktige energiprogram, og etter en lengre debatt fattet Stortinget vedtak om å slutte seg til Regjeringens innstilling mot Venstres, SVs og deler av SPs stemmer. Den 6. oktober vedtok IEAs ministerråd en ytterligere konkretisering av organisasjonens ønsker og mål i form av et handlingsprogram. Dette handlingsprogrammet er en videreføring av det langsiktige energiprogrammet. Etter sterkt press fra organisasjoner som arbeider med IEA-spørsmålet deriblant Norges Naturvernforbund bebudet Regjeringen en Stortingsmelding om IEA der hele spørsmålet om Norges tilknytning til det internasjonale energibyrået ville bli tatt opp til ny vurdering. En eventuell tilslutning til handlingsprogrammet vil skje etter Stortingsbehandlingen av denne meldingen.

IEA og norsk opinion.

Naturvernforbundet har ved flere anledninger påpekt at spørsmålet om IEA måtte bli gjort til gjenstand for offentlig debatt.

Det har ikke vært lett å få gjennomslagskraft i det politiske bilde for Naturvernforbundets synspunkter. Imidlertid har Regjeringen i den senere tid lettet noe på sløret ved siden av at Opplysningsutvalget om IEAs arbeid har virket positivt på debatten om IEA. Dette har ført til at det politiske bilde har endret seg noe. Arbeiderpartiets ungdomsparti (AUF) fattet på sitt landsmøte i januar vedtak om at Norge ikke på noen måte skulle stå tilskuttet organisasjonen IEA. Et liknende vedtak ble senere fattet på Senterpartiets landsmøte i mai. Senere har debatten gått også i fagbevegelsen, der det første forbundet Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund har tatt avstand fra en norsk tilslutning til det internasjonale energibyrå.

Juridisk vurdering av IEA's energiprogram.

Debatten om IEA har også i stor grad dreid seg om hvorvidt Regjeringen har handlet grunnlovsstridig ved å forplikte Norge gjennom IEAs langsiktige energiprogram. Professor Torstein Eckhoff mente som første juridisk ekspert, professor Johs. Andenæs, til å vurdere gjort det. Senere utpekte Regjeringen selv en ny juridisk ekspert professor Johs. Andenæs til å vurdere dette spørsmålet. Også han mente i sin konklusjon, som ble lagt fram i januar at Regjeringen handlet grunnlovsstridig i og med at Regjeringen hadde sluttet seg til det langsiktige energiprogrammet uten å spørre om Stortingets samtykke.

Opplysningsutvalget om IEA.

Ut fra den økte offentlige aktivitet og den interessen massemediene viste saken, mente Naturvernforbundet at det var ønskelig med en styrking av Opplysningsutvalget om IEA som forbundet står tilskuttet. Man måtte regne med økt press på Opplysningsutvalget og det var av den grunn viktig at utvalgets organisasjon fylte de kravene opinionen stilte. Naturvernforbundets styre fattet derfor vedtak om å arbeide for en rekonstitusjon av utvalget bl. a. ved å utvide det faglige råd og styrke sekretariatet. Likeledes var det viktig å få understreket betydningen av at de

vedtak som blir fattet i Opplysningsutvalgets styre måtte være enstemmige. Videre mente Naturvernforbundet det var viktig at styret for Opplysningsutvalget fikk en formann i tillegg til den daglige leder, Ole Kopreitan. Naturvernforbundets forslag vant gehør i styret for Opplysningsutvalget med unntak av utnevnelsen av en formann. Dette punktet ble derfor tatt opp igjen i styret for Norges Naturvernforbund der styret med 7 mot 1 stemme sa seg fornøyd med ovennevnte rekonstitusjon, selv om man i denne omgang ikke fikk etablert en formann for utvalget. For øvrig vedtok styret at den ordningen som ble etablert skal gjøres gjeldende fram til Stortinget ved årsskiftet 1977/78 har gjort vedtak om Norges fortsatte forhold til IEA.

Valginformasjon 1977.

I forbindelse med stortingsvalget produserte Opplysningsutvalget om IEA i samarbeid med Aksjon mot atomkraft og Folkebevegelsen mot norsk medlemskap i EEC en avis der de tre organisasjonene hadde stilt de enkelte stortingsrepresentanter spørsmål om representantenes holdning til ovennevnte saksfelter. I denne forbindelse så NNV det nødvendig å få med en reservasjon m.h.t. EF-spørsmålet da avisen var redigert på en slik måte at det stoff Opplysningsutvalget presenterte kunne bli tatt til inntekt for Folkebevegelsen mot EEC. Som kjent har Naturvernforbundets representantskap vedtatt at forbundet skulle forholde seg nøytralt i EF-sammenheng.

Norges Naturvernforbunds representantskap.

På Norges Naturvernforbunds representantskapsmøte ble det fra Natur og Ungdom lagt fram et forslag til uttalelse til Regjeringen om IEA. Bakgrunnen for uttalelsen er de ønskemål for norsk energit utvikling som kommer til uttrykk i OECD rapporten «World Energy Outlook». Som kjent er alle OECD land også IEA medlemmer. I denne rapporten ble det operert med anbefalinger for norsk olje- og gassutvinning som ligger vesentlig over det utvinningstak Regjeringen har anbefalt. «Det ser ut som om IEA mener at det vil være riktig å øke utvinningen fra den norske kontinentalsokkelen slik at Norge i 1985 utvinner 25 millioner tonn oljeenheter mer enn planlagt,» heter det i den uttalelsen representantskapet mot 4 stemmer vedtok å sende Regjeringen. Videre heter det i uttalelsen at man derfor frykter at IEAs anbefalinger overfor Utenriksdepartementet vil innebære: oljeboring i nord (nord for 62°), aksellerert utdeling av lete- og utvinningstillatelser, at utenlandske selskaper oppmuntres til deltakelse i oljeproduksjonen og demping av miljøkravene. Dette er mål som står i sterk motsetning til Naturvernforbundets mål om å bevare livet i havet, understrekes det i representantskapets brev til Regjeringen. Norges Naturvernforbunds representantskap ønsker fortsatt at Norge sier opp avtalen med IEA. Hvis ikke avtalen sies opp, vil en selvstendig norsk energi- og ressurspolitikk basert på lav utvinningstakt være umulig, hevder Norges Naturvernforbunds representantskap.

Synspunkter på kjernekraft.

På et møte i det offentlig oppnevnte kjernekraft-utvalget (Granli-utvalget) i juni ble NNV gitt anledning til å presentere og presisere sitt syn på bruk av kjernekraft. Hugo Parr var forbundets talsmann på dette møtet. Konklusjonen i hans redegjørelse var følgende:

«En totalvurdering av atomkraften må nødvendigvis bli subjektiv. Skal jeg oppsummere min holdning, må jeg si noe sånt som at atomkraften er en overmenneskelig teknologi, og at det derfor er et stort spørsmål om man i det hele tatt burde gi seg inn på veien mot et samfunn der atomkraft dominerer energiforsyningen. Med dette mener jeg at våre samfunn kanskje aldri kan oppnå den grad av perfektjon og fornuft mellom stater, institusjoner og blant enkeltmennesker som skal til for at atomkraften skal være en sikker og pålitelig energikilde. Her er kanskje spredning av atomvåpen det alvorligste problemet. Men også avfallsproblemet og ulykkesrisikoen må regnes som alvorlige innvendinger. Her kommer også det «overmenneskelige» inn: effektene av stråling virker snikende og ukjente på folk flest. Trass i alle risikoanalyser ville jeg personlig heller bo nær en stor vannkraftdam enn i nærheten av et atomkraftverk. Et dambrudd og den flodbølge som kommer, er noe man kan ta og føle på, en risiko av en type som alltid har vært en del av menneskenes erfaringsverden. Et katastrofalt reaktorhavarier fører til konsekvenser for levende organismer som man bare kan vite om intellektuelt. Ikke minst er tanken på industriell kreft, leukemi og arveskader, plus ødelagte landområder skremmende.

Når det gjelder den norske energipolitikken, er som nevnt Naturvernforbundets hovedlinje at det overhodet ikke bør bli nødvendig med noen stor økning i den norske kraftproduksjonen utover det som allerede er vedtatt utbygd av vannkraft. Skulle det likevel trenges tilleggskraft, tror jeg man har så god tid på seg (ca. 15 år) at man kan utvikle tilleggskraft fra andre kilder. Her mener vi at man bør søke utvikle kretsløp-energi, og den form som peker seg ut i Norge ved siden av vannkraften er bølgekraft.

Norge er i alle fall i en så gunstig energisituasjon at det ikke er nødvendig med atomkraft. Annerledes stiller det seg for mange andre land, og det er mulig at behovene er så presserende at kjernekraften er uunngåelig i stor skala. I et slikt perspektiv må president Carters nylige avgjørelser om kjernekraftpolicy applauderes som meget vidsynt: de vil kunne bidra til å minske faren for våpenspredning, og kanskje redusere farene i brenselssyklusen noe.»

El-forsyningens (ELI's) annonsekampanje.

(Jfr. årsmeldingen 1976)

var lagt opp som et tilbud til landets el-verk om å rykke inn prefabrikerte annonser i avisene. Tiltaket vakte av flere grunner atskillig røre. Forbundet, kretsfoeningene og N.U. reagerte først og fremst mot at enkelte av annonsene var gitt en villedende form og at de inneholdt fellaktige utsagn, slik at de av mange

måtte oppfattes som reklame for ytterligere vannkraftutbygging m.v.

Norske Kommuners Sentralforbund karakteriserte annonsekampanjen som tvilsom og uttalte bl. a. at «annonsene tar klart sikte på å påvirke opinionen til å gå inn for en hurtig utbygging av våre gjenværende nyttbare vannkraftressurser og at det så snart som mulig må fattes vedtak om bygging av kraftverk basert på olje, gass eller kjernekraft». Sentralforbundet advarte videre fylkeskretsene, kommunene og el-verkene mot å nytte annonsopplegget. I mange kommunestyre ble det interpellert og advart mot at de kommunale el-verk nyttet skattepenger til slike annonser, og «Aksjon for sann reklame» brakte saken inn for Forbrukerombudsmannen, dog uten positivt resultat.

Uten tvil hentet ELI «ris til egen bakt». Den engasjerende debatt, som stadig gjorde seg gjeldende i lokalpressen, var uten tvil fordelaktig for naturvernets synspunkter.

Naturresering som sysselsettingstiltak.

Naturødeleggelse som sysselsettingstiltak kan ikke aksepteres. Både forvaltningsmessig, ressursøkonomisk og økologisk må det være uholdbart å sette i verk irreversible naturinngrep som forsøk på å løse bransjes omstillingsproblemer.

Dette hevdet Naturvernforbundet i en henvendelse til industriministeren i november i forbindelse med et utspill fra tillitsmenn ved Elektro Union A/S, som mente at videre vannkraftutbygging nå må skje i en takt «som tar hensyn til den videre utvikling i den elektrotekniske industri, med tanke på å sikre våre arbeidsplasser og vårt fremtidige energibehov».

Tillitsmennene pekte på at det gjentatte ganger fra eksperthold var hevdet at vi ville få kraftmangel i Norge i 1980-årene, og at årsaken var den reduserte kraftutbyggingen. Videre klaget man over at behovet for elektroniske produkter ikke har øket slik som den elektroniske industrien hadde grunn til å regne med etter tidligere prognoser utarbeidet av Vassdragsvesenet

Når det gjaldt frykten for kraftkrise, minnet Naturvernforbundet om at generaldirektøren i Vassdragsvesenet så sent som 31. oktober uttalte at det med de kraftanlegg som var i gang ville bli god kraftdekning i 1980-årene, et ubetydelig underskudd i 1985 og et relativt beskjedent underskudd i 1990. Det var helt usannsynlig, mente Naturvernforbundet, at dette eventuelle underskudd ikke vil la seg dekke ved sparing, gjenvinning, reduserte overføringstap og istandsetting av små kraftverk.

Stortingsdebatten i forbindelse med stortingsmelding nr. 100 burde ha gitt el-bransjen signaler om å justere sine disposisjoner og prioriteringer. I virkeligheten var kravet fra tillitsmennene i Elektro Union A/S om en «forsvarlig takt i kraftutbyggingen» allerede imøtekommet ut fra en samfunnsmessig vurdering. Forbundet kunne ikke akseptere en økt takt uten at en utvetydig dokumentert analyse av kraftbehovet skulle tilsi dette. Som ledd i sysselsettingspolitikken eller ut fra oppkonstruerte behov kan økt vannkraftutbygging ikke aksepteres, hevdet NNV i henvendelsen.

b. Vassdragsaker.

Vassdragsreguleringskonsesjon på evig tid.

I september 1976 søkte A/S Elidefoss om at gjeldende ervervs- og reguleringskonsesjoner for selskapet ble gjort gjeldende for ubegrenset tid.

I et brev til NVE stiller vi oss imidlertid i prinsippet skeptisk til å fastlegge for all fremtid en bestemt og relativt ensidig utnyttelse av en ressurs som skal tjene mange formål. Det må ikke utelukkes at samfunnet en gang i fremtiden vil finne det ønskelig å bruke vedkommende ressurs på en annen måte. Adgangen til å få gjennomført et slikt ønske, bør derfor stå åpen, hevdet NNV.

Forbundet er klar over paragraf 10's adgang til at vilkårene for konsesjonen kan tas opp til såkalt «alminnelig revisjon» etter 50 år. Og dette var etter vår mening et altfor langt tidsrom.

Disse spørsmål vil forbundet se nærmere på og sannsynligvis komme tilbake til på et mer generelt grunnlag.

Når det gjaldt den foreliggende søknad fra A/S Elidefoss, innhentet vi Oppland Naturvern synspunkter.

Foreningen mente at p.g.a. den alvorlige forurensningssituasjon i Mjøsa, ville det kunne være ønskelig med endringer i eksisterende reguleringsbestemmelser for vassdrag som har avløp til Mjøsa. I en kritisk situasjon kan den beste førstehjelp være å slippe på vatn fra magasinene i fjellet.

I fremtiden kan det bli aktuelt med flere slike tiltak (som vi ikke har oversikt over i dag) — og da ville det etter vår oppfatning lett oppstå spesielle problemer med selskaper som har fått «evig konsesjon».

Dersom A/S Elidefoss fikk sin søknad innvilget måtte det derfor etter NNV's mening tas forbehold om eventuelle endringer i konsesjonsbestemmelsen dersom større skadevirkninger (eks. Mjøsa) truer.

Verneplan II for vassdrag, jfr. årsmeldingen 1976.

Rett før jul avga NVE's hovedstyre sin innstilling om verneplan II for vassdrag. Forbundet sendte ut en pressemelding i den forbindelse — hvor vi karakteriserte innstillingen som et nedslående dokument.

I pressemeldingen het det blant annet:

« — I flere tilfelle gir innstillingen inntrykk av at Vassdragsvesenet viser vilje til vern, mens det i virkeligheten dreier seg om vassdrag der utbyggerne mer eller mindre er tvunget til retrett av andre hensyn. I andre tilfeller skilte Vassdragsvesenet med at man i motsetning til Sperstadutvalget har gått inn for varig vern. Men her dreier det seg i virkeligheten også om vassdrag som det lå utenfor Sperstadutvalgets mandat å vurdere.

Atte av de vassdragene som Sperstadutvalget ville ha varig vernet, vil Vassdragsvesenet henvise til konsesjonsbehandling. Etter tradisjonell erfaring innebærer dette at disse vassdragene vil bli utbygd. Dette gjelder f. eks. Øvre Glåma og Lomsdalsvassdraget, som begge vil gi betydelige kraftmengder. Når utfallet denne gang likevel kan bli bedre sett fra et naturvern synspunkt, skyldes dette at våre politiske partier nå generelt sett har innsett hvilke store verdier norsk vassdragsnatur representerer i en bred sammenheng.

Etter at både Abjøra og etter alt å dømme også Orkla er ofret går Hovedstyret i Vassdragsvesenet til og med så langt at man vil henvise Forrvassdraget til konsesjonsbehandling. Dette er et av de større vassdragene der verneverdiene er dokumentert til overmål. Hovedstyret gjør også et nummer av at man foreslår varig vern for Iesjavrrer og Iesjokka i Finnmark, men sier ingen ting om bakgrunnen for dette standpunktet. Dette vassdraget var med i de opprinnelige planene om Altautbyggingen, men er tatt ut bl.a. på grunn av påtrykk fra finsk side i forbindelse med virkningene på vannføringen i grenselva Tana. Å fremheve Iesjokka/Iesjavrrer som et verneforslag fra Vassdragsvesenets side, er ikke annet enn et lett gjennomskulig PR-trick.»

Altavassdraget, jfr. årsmeldingen 1976.

I april avga forbundet en lengre uttalelse til Hovedstyrets innstilling om utbyggingsplaner. Hovedstyret gikk inn for magasin i Jotkajavrrer og overføring dit av Fallejokka, samt magasin i Virdnejavrrer. Kraftstasjonen skulle plasseres ved Sautso. Produksjonen fra Virdnejavrrerfallet ville gi 647 GWh, Jotkajavrrerfallet 63 GWh.

I vår uttalelse rettet vi søkelyset mot det påståtte økende kraftbehov i Finnmark og den nordlige landsdel for øvrig. Konkrete alternative kraftoppdeckkingsmuligheter ble etterlyst, likeledes en samlet vurdering av de resterende utbygde vassdrag som berører samiske bosettingsområder.

Vi mente at våre myndigheter ikke kunne vedta utbygging av Alta før Ressursutvalget for Finnmarksvidda hadde avgitt sin innstilling.

Vi påsto at det fremdeles manglet utredninger av flere av de viktigste miljø- og næringskonsekvenser — bl. a. virkninger av halvert vassføring i Tverrelva, tredobling av vannføringen i Alta i april, følgene for reproduksjon og fangst av laks i elv og fjord, endrede isforhold i Altafjorden, de landskapsmessige verneverdier i Sautso/Altadalen, virkningene for det samiske bosettingsområdet.

Forbundet påpekte at økonomisk og kulturelt er reindrift på Finnmarksvidda svært sårbar for ytterligere forstyrrelser. De direkte skadevirkningene av ødelagte og tapte beiteområder, tapte kalvingsplasser og endrede trekkruiter, kan på sikt få avgjørende betydning for hele reindriftsnæringen på Finnmarksvidda, hevdet forbundet.

Vedr. laksefisket mente vi det særlig var tre spørsmål som sto ubesvart eller var uklare etter Hovedstyrets innstilling:

1. Omfanget av mulige skader på laksefisket i elva som følge av endrede is- og sarrforhold.
2. Følgene for laksen av temperaturendringer i elva.
3. Virkningene for kystfisket etter laks i Vest-Finnmark.

Til slutt understreket forbundet sitt tidligere standpunkt om varig vern av Alta-Kautokeinovassdraget.

Orklavassdraget, jfr. årsmeldingen 1976.

Gjennom hele året arbeidet forbundet meget aktivt for å bidra til å redde Orkla for utbygging.

Følgende «stoppesteder» vil gi et inntrykk av vårt engasjement:

4. mars:

I forbindelse med meldingene om at Industridepartementet i disse dager la siste hånd på proposisjonen, ble det sendt ut en felleshenvendelse til industriministeren fra NNV og NJFF med en innstendig bønn om å spare Orkla for utbygging. Orkla måtte ikke ofres på kraftutbyggingens alter i ly av «en god samvittighet for Hardangervidda», hevdet foreningene.

9. juni:

NNV's representantskap henvendte seg til Regjeringen med påpeking av Orklas verneverdier og den sterke opinion mot utbyggingsplanene, bl. a. fra Statens Naturvernråd og Statens Friluftsråd. Representantskapet understreket Innerdalens og Nerskogens betydning for primærnæringene og lokalsamfunnet. Det ble også pekt på en del mangler i konsesjonssøknaden.

6. september:

I følge Arbeiderbladet hadde Regjeringen lagt fram en omfattende plan for å sikre sysselsettingen i Orkla-dalføret. I avisen ble hovedtrekkene i denne planen presentert i syv punkter. Ett av punktene lød: «Rask fremdrift av konsesjonssøknaden for utbygging av Orkla/Granavassdraget». Formuleringen var av en slik karakter at den av mange kunne bli oppfattet som om Regjeringen hadde gitt forhåndskonsesjon i denne meget kontroversielle vassdragsreguleringssaken. I en henvendelse til Regjeringen fra NNV ba vi derfor om en nærmere klargjøring av dette punkt.

Av andre punkter i planen som Arbeiderbladet trakk fram, var at Orkla Industrier «får konsesjon for utbygging av en ny oven ved ferrosiliciumverket» og videre at «Holla Smelteverk i Hemne kommune får konsesjon for utvidelse». Sett i sammenheng med punktet om konsesjonsspørsmålet vedr. Orkla/Granavassdraget virket det som om utvidelsen ved nevnte industrier var betinget av at vassdraget ble bygget ut. Vi ba om at det også ble redegjort nærmere for dette spørsmålet.

Naturvernforbundet kunne godt forstå at Regjeringen søkte å finne løsninger på den alvorlige sysselsettingskrise Orkdal og Meldal kommuner står overfor, men kunne ikke akseptere at disse problemer blir brukt som brekkstang i spørsmålet om utbyggingen av Orkla/Granavassdraget, slik mange oppfattet Arbeiderbladets oppslag.

I Industridepartementets svarbrev ble det bl. a. fastslått at utvidelsesplanene av Orkla Industrier og Holla Smelteverk — «som er de eneste av tiltakene som forutsetter øket tildeling av kraft, er ikke betinget av at det gis tillatelse til den planlagte vassdragsutbyggingen».

8. november:

Forbundet henvendte seg til Regjeringen og gjorde spesielt oppmerksom på Innerdalens betydning.

9. november:

I en henvendelse til statsministeren minnet vi spesielt

om Arbeiderpartiets programformuleringen om en «forsiktig videre vannkraftutbygging med sterk vekt på naturvern hensyn».

Tovdalsvassdraget.

Fra forbundets representantskapsmøte ble det sendt en henstilling til Industri- og Miljøverndepartementet om å sørge for at den bebudede konsesjonssøknaden ble så fullstendig som mulig hva gjaldt utredning av alle forhold som kunne ha betydning for de organer som får søknaden til vurdering.

Vi presiserte også at konsesjonssøknaden måtte være tilfredsstillende hva gjaldt disse forhold før den ble sendt bl. a. de berørte kommuner til første gangs behandling.

Representantskapet pekte ellers på vassdragets verneverdier og ba om at departementene i sine tilrådinger til Stortinget anbefalte at konsesjonssøknaden måtte avvises.

I november henvendte forbundet seg til medlemmene av styret og representantskapet i Aust-Agder Kraftverk og redegjorde for de krav som er fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringslovens § 5 om hvilke utredninger som skal foretas før en konsesjonssøknad sendes ut til behandling.

I en pressemelding klargjorde vi samtidig Naturvernforbundets holdning til utbyggingsplanene.

Vi mener at Tovdalsvassdraget i høyeste grad er verneverdig og understreket den vekt forbundet tillegger de opplysninger som etterhvert kommer frem og som klart indikerer verneverdiene i vassdraget.

Aust-Agder Kraftverk planlegger å bygge 13 til 15 kraftstasjoner i vassdraget. Utbyggingen vil føre til at verneverdig natur, gårdsbruk, flere tusen mål dyrkingsjord og store arealer produktiv skog går tapt. Mer enn hundre fornminner og kulturminner vil bli ødelagt. Dessuten vil vassdraget totalt miste sin verdi som basisvassdrag for forskningsprosjektet «Sur nedbørs virkning på skog og fisk».

Naturvernforbundet ser derfor på kraftverkets planer med stor uro. Tovdalsvassdragets mange kvaliteter, og det faktum at vassdraget er det siste større urørte vassdraget i det sørligste Norge, setter det i en særstilling.

Naturvernforbundet støtter det syn som Aksjonskomiteen for Tovdal-Ogge står for. Ved hjelp av bl. a. effektivisering av eksisterende anlegg og linjer, bedret samkjøring samt sparetiltak vil man kunne dekke en vesentlig del av den krafttilgang som er nødvendig for å komme opp på et stabilt nivå innen 1990.

Dermed vil man kunne spare gjenværende attraktive naturområder. Ut fra den oversikt man i dag har, blir dessuten Tovdalskraften så dyr at det såvel distrikt- som nasjonaløkonomisk nærmer seg det ansvarsløse. Det er dessuten i landsmålestokk en minimal kraftmengde man vil makte å tyne ut i vassdraget.

Utbyggingsplaner for øvre del av Tinnelva i Notodden kommune.

Skienfjordens kommunale kraftselskap har planer om å bygge ut øvre del av Tinnelva. En vesentlig del av vannet vil i tilfelle bli tatt bort fra elveløpet og

ført i tunnel fra Tinnsjøen til Arlifoss. Samtidig søkte man om å legge ned Arlifoss kraftverk.

Forbundet støttet i en kommentar Telemark Natur- og Miljøvern's uttalelse som konkluderte med at Øvre Tinnåa ikke måtte utbygges, men at man i stedet rustet opp den eksisterende Arlifoss kraftstasjon.

Foreningen mente det nå måtte være slutt med kraftutbygging i Telemark. Ellers pekte man på forventede negative virkninger for lokalsamfunnet Gransherad, dårlige alternativer for plassering av tippmasse, beskjeden kraftproduksjon, virkningene av liten minstevassføring og den kompakte motstand fra lokalbefolkningen.

Også Kongsberg naturvernforening protesterte i en uttalelse til Miljøverndepartementet mot utbyggingsplanene.

c. Kraftlinjer og anleggsveier.

Kraftledningen SIMA — USTA. Jfr. årsmelding 1976.

NNV mottok 23. februar 1977 følgende brev fra Industridepartementet:

«Under henvisning til Deres brev av 5.5 1976 kan meddeles at det ved kgl. resolusjon av 4. februar 1977 er bestemt:

«Hovedstyrets ekspropriasjonstillatelse av 5.4 1976 vedrørende kraftlinjen Sima—Dagali stadfestes bortsett fra området i Skurdalen. Alternative traseer vurderes i dette området».

Regjeringen har ut fra en helhetsvurdering bl. a. basert på driftstekniske og naturvern- og friluftsmessige hensyn stadfestet hovedstyrets ekspropriasjonstillatelse bortsett fra området i Skurdalen.»

Med dette var en del av en lang og bitter kamp for naturverdiene på Hardangervidda lykkelig avsluttet. Den vedtatte traseen er i store trekk i overensstemmelse med NNV's opprinnelige forslag og den går helt utenom den foreslåtte nasjonalpark med landskapsvernrområde. De politiske kompromisser i de bygdenære strøk med Geilo/Skurdal/Dagali var etter NNV's syn mindre gunstige, men forbundet fant det ikke riktig å engasjere seg i denne lokale drakamp.

Anleggsveier. Jfr. årsmelding 1976.

Norges Reindriftssamers Landsforening (NRL) tok i en uttalelse 6. oktober 1977 opp problemene i forbindelse med fremtidig bruk av anleggsveier til kraftanlegg. Samarbeidsrådet for naturvernsaker (som i 1976 avga uttalelse om samme sak, jfr. årsmelding 76) støttet uttalelsen fra NRL og uttrykte håp om at hele sakskomplekset måtte bli vurdert på nytt av Miljøverndepartementet som forvalter Lov om motorferdsel og dermed bør ha et spesielt ansvar i denne sak.

Anleggsvei til Mostølområdet i Suldal.

I 1976 søkte Suldal kommune om å få bygge en anleggsvei langs Mostølvannet fram til Gaukstølområdet.

Skånsom utbygging av Mostøl var ett av de tre «verneforslag» som ble vedtatt i samband med Stortingets behandling av Ulla-Førre-saken.

I et brev til Industridepartementet i januar ga Rogaland Naturvern og NNV uttrykk for at Stortingets uttrykte ønskemål og vedtak i samband med Ulla-Førre-saken ville bli illusorisk dersom Industridepartementet ga tillatelse til bygging av anleggsveien.

Vi ba derfor om at den spesielle vegsaken ble forelagt Stortinget til endelig avgjørelse.

4) Forurensing.

BRAVOULYKKEN —

Blow-out på Ekofisk-feltet i Nordsjøen.

I forbindelse med Bravoulykken som skjedde i slutten av april fikk Naturvernforbundet flere henvendelser fra grupper tilknyttet forbundet og andre om å reagere på ulykken. Den 27. april kom en anmodning fra SNM's oljegruppe i Oslo om å være med på en demonstrasjon og på samme tid forelå det forslag fra 6 politiske ungdomsorganisasjoner, Norsk Studentunion, (SNM) og Natur og Ungdom til pressemelding med anmodning om tilslutning fra Norges Naturvernforbund. Naturvernforbundets styreutvalg vedtok imidlertid i møte av 27. april om verken å delta i nevnte demonstrasjon, eller å slutte seg til forslaget til pressemelding da ingen av tiltakene helt ut dekket NNV's syn. Naturvernforbundet fikk under utblåsingen også henvendelse fra representanter fra Rogaland Naturvern og Natur og Ungdom om å arrangere en pressekonferanse i Stavanger for at miljøbevegelsens syn på ulykken ikke bare skulle nå den norske presse, men verdenspressen som for anledningen var samlet i Stavanger. Dette forslaget ble på et tidligere tidspunkt avslått av sekretariatet og formannen.

Styreutvalget presiserte for øvrig under sitt møte om saken at tidspunktet for reaksjoner fra Naturvernforbundet var særs ugunstig sett ut fra den alvorlige situasjonen landet da befant seg i.

Umiddelbart etter at blow-outen på Ekofisk i Nordsjøen var brakt under kontroll arrangerte Naturvernforbundet en pressekonferanse i samarbeid med Natur og Ungdom og (SNM) samarbeidsgruppene for natur og miljøvern. (Se også avsnitt om presseforedrag under informasjonsvirksomheten på side). Naturvernforbundets formann, Ragnhild Sundby, åpnet konferansen der hun understreket at man ved oljeutvinning utnytter en av havets ressurser og setter andre i fare. Det er et primært mål for naturvernet, sa hun, å opprettholde et levende hav. Dette er livsviktig ut fra flere synspunkter, men mest nærliggende er det i første rekke å trekke fram de rike fiskeresursene på Kontinentalsokkelen som er avhengig av intakte næringskjeder. Hun advarte i denne forbindelse mot å bagatellisere skadevirkningene ved utblåsningen. Selv om tidspunktet for ulykken — særlig værforholdene — var det gunstigst mulige, noe som minsket skadene betydelig, kan vi ikke se bort fra at oljeforurensningen på lengre sikt vil volde skade gjennom næringskjedene i havet, sa hun. Det ble fra flere av

paneldeltakerne rettet sterk kritikk mot våre politikere og den oljepolitikk som føres her i landet.

Kraftigst ut gikk Naturvernforbundets representant, marinbiolog Tor Strømgren, som ut fra sine kunnskaper om havets mangfold og sårbarhet overfor oljens virkninger satte saken på spissen og slo til lyd for «skuddpremie på politikere». Professor Kreyberg som også representerte Naturvernforbundet mente på sin side at noe av det viktigste den norske stat nå burde foreta seg var å sikre kontrollen med de multinasjonale oljeselskapene. Dersom dette ikke skjedde ville det aldri bli mulig å styre utviklingen i Nordsjøen. Når boring likevel er satt i gang krever forbundet at en rekke forutsetninger må legges til grunn for norsk oljepolitikk i fremtiden. Naturvernforbundets formann oppsummerte disse forutsetninger slik:

- Sikkerheten og dermed kontrollen med at sikkerhetstiltak overholdes, må økes med sikte på en beredskap som kan mestre en maksimal utblåsing under ekstreme forhold.
- Utvinningstakten må reduseres til et nivå som er forsvarlig både ut fra sikkerhetshensyn og ut fra hensynet til at oljeresursene skal vare lengst mulig. Dette vil i praksis si at utvinning bare kan finne sted fra ett felt om gangen.
- Det må ikke tildeles nye blokker i Nordsjøen.
- Annen fase av Statfjordutbyggingen må ikke settes igang.
- Alle planer om oljeboring eller prøveboring etter olje nord for 62. breddegrad må skrinlegges.
- Norge må få full styring med oljeaktivitetene på den norske Kontinentalsokkelen. Dette innebærer at vi må frigjøre oss fra de internasjonale oljeselskapene og fra det internasjonale energibyrået IEA. En selvstendig norsk oljepolitikk basert på lavt utvinningstempo, forsvarlig sikkerhet mot ulykker og langsiktig utnyttelse og fordeling av ressursene vil ellers være umulig.

Bravo-ulykken ble senere tatt opp på NNVs representantskapsmøte i forbindelse med formannens tale. Her kom formannen på ny inn på landets dårlige oljebereidskap foruten at hun advarte mot å tro at det var mulig å bygge opp en beredskap som ville klare alle situasjoner. Dette må vi ta konsekvensen av, understreket hun ved å holde et lavt uttappingstempo og foreta utvinning fra ett felt om gangen. I diskusjonen som fulgte ble det særlig rettet kritikk mot den funksjon Oljevernrådet har. Se for øvrig referat fra NNVs representantskapsmøte.

Lov om vern mot forurensning og forsøpling.

Miljøverndepartementets forslag til lov om vern mot forurensning og forsøpling er «i ånd og idé» i samsvar med forbundets grunnleggende standpunkter, fremholdt NNV i sine kommentarer til lovforslaget. I det hele tatt er det få innvendinger forbundet har mot de forslag som legges fram av departementets forurensningsavdeling.

I uttalelsen ga vi også uttrykk for vår oppfatning av at det er forholdsvis lett å oppnå den nødvendige støtte blant almenheten for en politikk som tar sikte på å etablere et effektivt vern mot forurensninger.

Departementet har dermed det nødvendige grunnlag for å legge opp til en streng og dermed naturvennlig politikk på dette felt.

Av merknader til enkelte paragrafer i lovforslaget, kan nevnes:

- Vi ba departementet innskjerpe overfor kommuner o. a. betydningen av å ha kvalifisert og ansvarsbevisst personell til å bestyre renseanlegg. Vi mente at en sertifikatordning for slike stillinger burde overveies.
- Utarbeidelse av konsekvensanalyser måtte gjelde også for mindre forurensningssaker. Dessuten måtte myndighetene stimulere til etablering av en tilstrekkelig utredningskapasitet som var økonomisk uavhengig av arbeidsgiveren.

Søknad om tillatelse til kontinuerlig utslipp fra oljeproduksjonen i Nordsjøen.

Fra Statens Forurensningstilsyn (SFT) mottok forbundet til uttalelse søknader om kontinuerlig utslipp fra boreplattformene i Nordsjøen — Statfjord A (1976), Frigg, Ekofisk og de såkalte «satellittfeltene» i Ekofiskområdet (Albuskjell, Edda, Eldfisk, Cod, Tor og West-Ekofisk).

Som fagkyndig rådgiver i disse sakene benyttet forbundet seg av førstekonservator Tor Strømgren — som er knyttet til zoologisk avdeling ved Universitetet i Trondheim. I våre uttalelser presiserte vi vårt generelle syn på oljeutvinning på Kontinentalsokkelen, d.v.s. at vi anså boring her som et gigantisk teknologisk sjansespill, med bl. a. havets biologiske ressurser som «innsatsfaktor».

Vi mente dessuten at de langsiktige næringsmessige, sosiale og økonomiske ringvirkninger av denne aktiviteten på mange måter ville føre til ustabile og usunne forhold i vårt samfunn.

Selv om vi nå gikk med på å kommentere utslipps-søknadene fra oljeprodusentene i Nordsjøen, måtte dette på ingen måte oppfattes som om Naturvernforbundet aksepterte igangsetting av nye boreprosjekter eller økning av produksjonen fra de eksisterende ut over den ramme vi mener er akseptabel. Vi viste her til anbefalingene i vår energitredning «Energi, miljø og samfunn».

Når det gjaldt de enkelte søknadene, var konklusjonen i Statfjord A-uttalelsen følgende:

«Behandlingsopplegget synes å ta godt vare på fast avfall produsert på plattformen og på separerbare oljefraksjoner. Imidlertid synes spørsmålet om de vannløselige oljekomponenter å være totalt neglisjert. Som nevnt ovenfor representerer flere av disse, særlig de lette mettede og de lette aromatiske hydrokarbonatene en fare for marine organismer både med hensyn til toksisitet og til narkotiske effekter. Særlig vil Naturvernforbundet fremheve betydningen av det siste punktet, idet lavgradig påvirkning av slike biologisk aktive stoffer kan tenkes å påvirke organismens adferd i relasjon til blant annet predasjon, artskontakt og migrasjon.

Til slutt vil forbundets landsstyre understreke at

eventuelle langtidsvirkninger av de forhold vi har påpekt, må bli utforsket og klarlagt snarest mulig.»

I Frigg-søknaden savnet vi også tilfredsstillende opplysninger om avløpsvannets innhold av vannløselige oljekomponenter, det samme etterlyste vi i våre kommentarer til søknadene vedr. Økofisk og satelittfeltene i Økofiskområdet.

Destruksjon av EDC-tjære fra Hydros vinylkloridfabrikk på Rafnes i Bamble kommune.

Ved produksjonen av vinylklorid vil det dannes endel klorerte, giftige biprodukter som ofte kalles EDC-tjære.

I januar fikk forbundet til uttalelse en søknad fra Norsk Hydro om tillatelse til å forbrenne inntil 9000 tonn EDC-tjære i et område på 20 x 40 sjømil syd for Lista.

Avfallet skulle tas ombord i et spesielt forbrenningsskip hvor det blir pumpet til en spesiell forbrenningsovn. Skipene har en kontrollenhet som kan forsegles hvor skipets posisjon, dato, klokkeslett, forbrenningstemperatur o.a. blir registrert med jevne mellomrom.

Ved forbrenning dannes det hovedsakelig vann, kuldiksyd og saltsyre, hevdet SFT i sitt oversendelsesbrev.

De utslippene som kan skade det marine liv og eventuelt medføre ulemper i nærliggende landområder var iflg. SFT saltsyren og uforbrente klorerte hydrokarboner, saltsyren p.g.a. forandringer i pH, uforbrente klorerte hydrokarboner p.g.a. giftighet og oppkonsentering i næringskjeden. Slik forbrenning har foregått i flere år og undersøkelser som er gjennomført bl. a. i USA viser at dersom temperatur og forbrenningstid er tilfredsstillende og brenningen for øvrig foregår under nøye kontroll, vil det ikke oppstå vesentlige miljømessige ulemper, hevder SFT.

Telemark Natur- og Miljøvern satte i pennen forbundets merknader til søknaden.

Vi kritiserte at det i søknaden var oppgitt at tjæren inneholdt klorerte hydrokarboner — uten at disse var spesifisert nærmere. Fra undersøkelser foretatt av NIVA i Frierfjorden, vet en at en del av innholdet er de ekstremt giftige stoffene pentaklorbenzen, hexaklorbenzen og oktaklorstyren.

Norsk Hydro sier i sin søknad at det under forbrenningen bare dannes hydrogenkloridgass som klorholdig forbindelse, mens SFT i sitt brev også påpekte faren for dannelse av klorerte hydrokarboner.

SFT sa også at forurensningen bare ville bli lokal rundt forbrenningsskipet — uten å nevne faren for lufttransport av klorerte stoffer inn over land. SNSF-prosjektet har derimot vist at lufttransport av forurensning kan skje over store avstander og at det i særdeleshet er Sør-Norge som er mest utsatt p.g.a. store nedbørmengder. At klorerte stoffer kan transporteres over lange avstander, er også internasjonalt anerkjent, bl. a. ved at det er påvist DDT og PCB i is og snø i polarområdene.

Med et forbrenningssted 50 sjømil sør for Lista, vil Agder og Sør-Rogaland bli de mest utsatte steder.

Det ble i søknaden nevnt at en del fysiske/tekniske data kunne registreres, men dette var etter vår mening

ingen garanti for at utslippene av klorerte hydrokarboner var under kontroll. I Norsk Hydros søknad henvises det til undersøkelser foretatt i USA som skulle konkludere med at forbrenningen ikke gir miljøskader. Til dette bemerket vi at problemet med klorerte hydrokarboner ikke er tilstrekkelig utredet.

NIVA sier i en rapport i forbindelse med undersøkelser i Frierfjorden at giftvirkning og persistens til pentaklorbenzen og oktaklorstyren ikke er kjent. Derimot er det dokumentert skadevirkninger av PCB.

Forbundet konkluderte med at det ville være direkte uforvarlig å starte forbrenning av EDC-tjære og fikserte et geografisk område for forbrenningen — uten at utslipp av de nevnte stoffer, lufttransport av dem inn over land og giftvirkning i miljøet på land var bedre utredet og spesifisert.

Viktige offentlige utredninger.

Miljøvernpolitikken — funksjonsfordeling og administrasjonsordninger.

Hovedkomiteen for reformer i lokalforvaltningen la i august 1976 fram en delutredning om «Miljøvernpolitikken — funksjonsfordeling og administrasjonsordninger».

I forbundets kommentar til utredningen beklaget vi sterkt at Hovedkomiteen hadde oppfattet begrepet «naturvern» som en snever sektorinteresse. Vi advarte mot at naturvernbegrepet ble presset inn i en slik sektortenkning med tilhørende snevre problemløsninger.

I takt med tilstrammingen av den globale resurssituasjon, må det tas i bruk andre modeller for samfunnsutviklingen enn den tradisjonelle vekstmodellen, hevdet forbundet. Det er nødvendig å basere planleggingen ut fra en knapphetssituasjon. Knapphet — og dermed behov for sparsomhet — bør være grunnlaget for den framtidige samfunnsplanleggingen.

Når det gjaldt administrasjonsordninger for klassisk naturvern og «beslektede» interessegrener, antydte Komiteen opprettelse av et felles direktorat for naturvern, friluftsliv, vilt- og ferskvannsfisk. Det vil da videre være naturlig, het det i utredningen, med en felles administrasjon for disse sakene også på fylkesnivå, knyttet til fylkesmannens kontor.

Naturvernforbundet sa seg ikke enig i en slik planlagt sammenblanding av tildels sektor- og næringsinteresser med klare statlige samfunnsoppgaver av allmen interesse. Målsettingen og arbeidsoppgavene for friluftspolitikken måtte utredes langt grundigere før man tok stilling til bestemte administrative løsninger, hevdet NNV.

Videre ga vi uttrykk for at klassisk naturvern er et viktig statlig anliggende og arbeidet med dette burde knyttes direkte til Miljøverndepartementet — ikke til et direktorat, og bestemt ikke til et direktorat av den type som var antydte.

Ny planleggingslov.

Etter forutgående behandling i våre kretsforeninger, kom forbundet i oktober med utførlige kommentarer

til Miljøverndepartementets utredning om ny planleggingslov.

Forbundet var fullt ut enig i hovedintensjonene med loven: Å koordinere sektorinteresser og lette oversikten over lovverket vedr. ressursdisponering. Vi sa oss også generelt enig i selve prinsippet om delegering av myndighet, men i saker av overordnet nasjonal interesse mente vi at den avgjørende myndighet måtte legges til statlige organer.

En rekke av lovforslagets viktigste bestemmelser mente vi var for vagt utformet og ba derfor om at klargjørende forskrifter ble utarbeidet og iverksatt samtidig med loven.

I lovens § 1 fastslås at loven også skal omfatte verne tiltak. Forbundet stilte spørsmål om planlegging av vernetiltak og fremming av forslag bare skulle skje gjennom planlovens organer. Sett i lys av bl.a. den foreslåtte sterke delegering av avgjørelsesmyndighet, stilte forbundet seg negativt til dette.

Ellers støttet forbundet det foreslåtte prinsipp om speilvending av bygningsloven d.v.s. at «Ny bebyggelse og uomgjørkelig endring av bruken av arealer og naturressurser innenfor et område kan bare utføres når det skjer i samsvar med plan . . . »

Speilvendingss prinsippet var imidlertid i planlovforlaget gitt så vesentlige unntak for viktige endringer i naturmiljøet at det i praksis ikke ville gjelde i et stort antall naturvernsaker. F. eks. ville unntaket i § 6 a) for nydyrking og jordforbedringstiltak innebære at tørrlegging av våtmarksområder og myrer, rydding av edellauvskog for dyrking eller overføring til gran-skog eller fjerning av kvartærgeologiske dannelser for jordbruksformål, ikke ville omfattes av planlovens krav.

Naturforekomster av denne type utgjør et flertall av samtlige objekter som under senere års landsomfattende registreringer er funnet verneverdige.

Det virkemiddel som i § 7 var foreslått for å sikre at følgene av inngrep for naturtilstand og omgivelser ble utredet — undersøkelsesplikt og konsekvensanalyser — skulle f. eks. bare omfatte sammenhengende arealer med nydyrking på mer enn 500 dekar eller skogreising på over 5000 dekar, foruten større tettbebyggelser og industrianlegg.

Da de aller fleste kultiveringstiltak i jord- og skogbruk ligger under disse arealgrensene, betyr det i praksis at heller ikke planlovens krav til undersøkelsesplikt og konsekvensanalyser får noen effekt i det største antall tilfeller.

Vår konklusjon var derfor at forslagene i §§ 6 og 7 på ingen måte ville kompensere det som var hensikten med naturvernlovens § 2.

En opphevelse av § 2, slik det var foreslått i utredningen, vil i realiteten bety et tilbakeskritt i arbeidet med naturvernlovgivningen i Norge, hevdet forbundet, og oppfordret i stedet departementet til å nytte denne anledning til å foreta den komplettering av naturvernloven som hele tiden har vært forutsetningen slik at en får et lovverk som samlet er dekkende også for vernesiden i planleggingen av naturressursene.

De regler som var foreslått om utvidet offentlighet, aktiv informasjon og samråd i planleggingen, mente

vi ville bety en styrking av demokratiet, samtidig som økt kunnskap hos almenheten og bredere offentlig debatt ville gi natur- og miljøvernarbeidet bedre muligheter.

NNV var også meget vel tilfreds med at det legges opp til at brukere og andre som vil bli direkte berørt av planleggingen, i størst mulig utstrekning skal få delta i planleggingsprosessen på et tidlig tidspunkt.

Til slutt kom vi inn på planleggingsmyndighetene i kommunen og den foreslåtte sterke delegering til forskjellige tekniske etater/etatsjefer innen kommuneadministrasjonen.

En vanlig kommunes tekniske etat har ikke forutsetning for å kunne avgjøre på en tilfredsstillende måte alle de saker som kommer inn under loven, hevdet forbundet.

Like saker vil dessuten bli forskjellig løst fra kommune til kommune, man kan lett få en tilfeldig og overfladisk behandling av saker som er spesielt viktige.

Lov om produktkontroll (jfr. årsmeldingen 1975)

trådte i kraft 1. september. NNV's synspunkter om at loven også måtte omfatte produktene energiinnhold var ikke imøtekommet.

NNV ble anmodet om å foreslå en representant med varemann til Produktkontrollrådet. Landsstyrets forslag om cand.pharm. Per Flatberg med professor Ragnhild Sundby som varemann ble tatt til følge. Rådet hadde i 1977 5 møter.

Foruten å diskutere prinsipielle spørsmål vedrørende opplegget av arbeidet og prioritering av oppgaver, har Produktkontrollrådet i 1977 behandlet en del enkelt saker, bl. a. polyklorete bifenyler, klorfluorkarboner, fosfatholdige vaskemidler i Mjøsas nedbørsfelt og rullebrett.

Motorferdsel i utmark og på vassdrag.

Jfr. årsmelding 1974.

Loven om motorferdsel i utmark og på vassdrag ble vedtatt i juni og gjort gjeldende fra 1. januar 1978.

I en henvendelse til Miljøverndepartementet i juli oppsummerte forbundet sin holdning til den vedtatte loven slik:

1. Naturvernforbundet er meget vel tilfreds med at det endelig er vedtatt en egen lov for regulering av motorisert ferdsel i utmark og på vassdrag.
2. Vi er spesielt glade for det generelle forbud som kommer til uttrykk i § 3.
3. Vi er ikke fornøyd med siste ledd i § 4, pkt. f. Bestemmelser om ferdsel på innsjøer burde ha fulgt samme prinsipp som ferdsel på land.
4. Loven tillegger kommunene meget stor myndighet. Det er å håpe at det enkelte kommunestyre er seg dette ansvar bevisst og praktiserer loven i samsvar med intensjonene etter §§ 1 og 3. Landsstyret forutsetter at Miljøverndepartementet meget nøye vil overvåke praktiseringen av de vedtatte bestemmelser — bl. a. med tanke på utarbeidelse av bestemte retningslinjer med hjemmel i §§ 7 og 13. Vårt landsstyre vil allerede nå gi uttrykk for at vi mener utfyllende forskrifter er nødvendige —

bl. a. for å sikre en ønskelig ensartet praktisering av bestemte, spesielt viktige bestemmelser.

5. Departementet må sørge for at lovteksten og senere utfyllende bestemmelser gjøres godt kjent blant almenheten.
6. Som departementet selv uttaler i Ot.prp. nr. 45, s. 30, er det av avgjørende betydning å få en effektiv kontroll med at lovbestemmelsene håndheves på en forsvarlig måte. Tanken er at kommunene selv, ved sine nemnder og råd, samt politi- og lensmannsetaten skal utøve denne funksjonen. Norges Naturvernforbund vil så langt vi makter hjelpe til i dette arbeidet — gjennom opplysnings- og opinionsspåvirkende arbeid via våre kretsforeninger og lokallag.»

I tråd med løftet i det siste avsnittet, sendte forbundet samtidig en del eksemplarer av loven og vårt siterte brev til kretsforeningene, N.U., lokallag og spesielle kontakter — med anmodning om å spre materialet til lokallag og kontaktpersoner i samtlige av landets kommuner og om å påvirke kommunestyret til å håndheve loven på forsvarlig vis.

Andre naturvernsaker.

FN's miljøkonferanse II.

På FN's miljøvernkonferanse i Stockholm i 1972 ble det vedtatt en resolusjon med anbefaling til FN's generalforsamling om å ta beslutning om innkalling til en ny miljøvernkonferanse.

I desember henvendte forbundet seg til Norges faste utsending til FN med forespørsel om hvordan det gikk med disse planene.

Europeisk miljøvernkonvensjon.

I begynnelsen av året ble det lagt frem et forslag fra noen av medlemmene i Nordisk Råd om at Rådet skulle anbefale de nordiske lands regjeringer om å få utarbeidet og vedtatt en europeisk miljøvernkonvensjon.

Siktemålet med en slik konvensjon skulle være en vidtgående harmonisering av de europeiske lands miljøvernlovgivning ved at de sentrale bestemmelsene i en miljøvernkonvensjon måtte bli deler av den interne, nasjonale lovgivning.

I en kommentar anbefalte Naturvernforbundet sterkt at Nordisk Råd sluttet seg til medlemsforslaget.

Forbundet ba dessuten Nordisk Råd overveie hvorvidt rekommendasjonen burde utvides til også å omfatte utarbeidelse av en organisasjons- og tempoplan for konvensjonens gjennomføring, og hvor det også ble gitt råd om hvordan de mange ideelle opinionsskapende organisasjoner best kunne medvirke til å få konvensjonen i havn.

Arbeidsområdet til Stortingets ombudsmann for forvaltningen.

Jfr. årsmeldingen 1975.

I oktober 1975 klaget NNV til Stortingets ombudsmann for forvaltningen over visse sider ved saksbehandlingen i Alta-saken.

Ombudsmannen avviste klagen, grunnlagt med at

reguleringssaken skulle behandles i statsråd og legges fram for Stortinget.

I Ombudsmannen brev het det bl. a.: «Avgjørelser som treffes i statsråd og saker som Stortinget skal ta standpunkt til, herunder også grunnlaget for avgjørelser som treffes i statsråd eller av Stortinget, faller etter gjeldende bestemmelser utenfor ombudsmannens arbeidsområde.»

Større vassdragsreguleringssaker skal forelegges Stortinget til endelig avgjørelse. Stortinget vil først og fremst kunne ta standpunkt til hovedpunktene i slike saker. Før de kommer til Stortinget, har sakene vært gjennom en omfattende saksbehandling. En grundig behandling er av avgjørende betydning for at Stortinget skal kunne få et best mulig grunnlag til å fatte sine vedtak. Saksbehandlingen er derfor i seg selv svært viktig, uten at det normalt vil være mulig for Stortinget å kunne følge med i eller ta standpunkt til dens enkelte trinn.

På denne bakgrunn henvendte NNV seg i april til Stortingets industri-, justis- og kommunal og miljøvernkomite og ga uttrykk for at vi anse det meget viktig at forholdene ble lagt best mulig til rette for en korrekt og allsidig forberedelse av saker som skal behandles av Stortinget. I ordinære forvaltningssaker er Stortingets ombudsmann for forvaltningen en viktig kontrollinstans, som også har praktiske muligheter til å fungere i forholdet til forberedende ledd i saksbehandlingen. Vi fant det derfor meget uheldig om Ombudsmannen skulle være avskåret fra å drive slik kontroll i store og viktige saker som — ofte på et langt senere tidspunkt — forelegges for Stortinget.

Vi anså det også for å være svært tvilsomt om den avgrensning av Ombudsmannens arbeidsområde som kom til uttrykk i Altasaken, har tilstrekkelig dekning i ombudsmannsloven og i Stortingets instruks for Ombudsmannen, slik Ombudsmannen selv hevder. Det er mulig at Ombudsmannen har fulgt en praksis i denne retning.

Men det kan evt. ikke i seg selv være avgjørende for at han skal være avskåret fra å ta opp slike saker — gjennom en omlegging av sin praksis, hevdet forbundet, som ba om at de påpekte forhold ble tatt opp ved en passende anledning, og så snart som mulig.

Justiskomiteen oversendte vår uttalelse til «Utvalget til endringer i ordningen for Stortingets ombudsmann for forvaltningen».

Den 10. mai ble Ombudsmannens årsmelding debattert i Stortinget. Saksordføreren, Bjørn Unneberg, uttalte i tilknytning til NNV's anmodning:

«Jeg vil gjerne utfylle litt det som står i årets innstilling fra komiteen. Vi har oversendt en henvendelse fra Naturvernforbundet til den komite som skal se på erfaringene med og eventuelt foreslå endringer i lov og reglement for ombudsmannen. Personlig synes jeg det er grunn til å se inngående på det spørsmål Naturvernforbundet reiser. Det gjelder ombudsmannens kompetanse i saker som senere skal forelegges Stortinget. Det er ingen tvil om at ombudsmannen har tolket sitt nåværende regelverk riktig når han her ikke har uttalt seg. Jeg tviler imidlertid på om dette er et riktig regelverk. Også saker som skal fram for Stor-

tinget, har en rent forvaltningsmessig side som bør ha kvalitet, og som bør kunne kontrolleres. Jeg tviler på om Stortinget selv makter dette, og synes ombudsmannen er den nærmeste til å utføre også denne kontroll.»

Vern av produktive jordarealer.

Forbundets representantskap fant grunn til å rette en henvendelse til Regjeringen med anmodning om at myndighetene nå måtte sørge for at jordvern ble ansett som en overordnet målsetting i arealplanleggingen. Dette måtte likevel ikke stå i veien for vern av spesielt verdifulle naturområder.

I henvendelsen het det ellers bl. a. at trass i en viss framgang er avgangen av jordbruksareal fremdeles foruroligende stort. Det er urimelig stor avstand mellom ord og gjerning i jordvernsammenheng, hevdet representantskapet, som understreket behovet for å skjerpe praktiseringen av jordlovens bestemmelser betraktelig.

Representantskapet minnet også om den store om-disponeringen av dyrket og dyrkbar mark som var innebygget i allerede vedtatte, men ikke gjennomførte arealplaner (generalplaner/reguleringsplaner). Det er av største betydning for jordvernet at myndighetene tar disse planene opp til ny vurdering slik at jordressurser som er tatt ut av matproduksjonen, igjen blir satt i hevd.

Til slutt pekte NNV på den ødeleggelse av matressurser som skjer i forbindelse med vassdragsutbygging.

Naturlig folkehøgskole i Beiarn (jfr. Årsmelding 1976).

Ettersom NOU 1976 : 39 om «Folkehøgskolens stilling

i skoleverket ennå ikke er behandlet av myndighetene, har man ennå ikke kunnet søke Departementet om godkjenning for den naturlige folkehøgskolen i Beiarn. Kommunen er imidlertid interessert, og det foreligger tilbud fra Statens skoger om leie av tilstrekkelig arealer til reising av skolen.

Interimstyret arrangerte et sommerkurs 31. juli — 7. august. Deltakerne var med på å male korn til flatbrød og lefser. Videre ble det samlet ville vekster som daglig tilskudd til kostholdet. I kurset inngikk reparasjon av et kvernhus. Deltakerne la opp materialer og brente tjeremile — et høydepunkt der også svært mange av bygdefolket møtte opp som tilskuere. Kurset omfattet dessuten emnekvelder med debatt om naturvern, eventuell kraftutbygging på Saltfjellet, — debatt om naturlig folkehøgskole og om bygdekultur.

Vegplan for Elverum tettsted.

I en henvendelse til Miljøverndepartementet i februar ga forbundet uttrykk for at den foreslåtte nye trasé for RV 3 fra Elverum tettsted og sydover langs Øst-siden av Glomma ville

- legge beslag på store arealer høghøyt produktiv dyrket mark
- redusere rekreasjonsverdien av området langs elva
- skape store støy- og trafikk sikkerhetsproblemer
- forsterke støy- og forurensningsproblemene i Elverum tettsted.

NNV foreslo i stedet utredning av en omkjøringsveg øst for tettstedet. Denne og andre forslag og protester førte imidlertid ikke fram.

INFORMASJONSVIRKSOMHETEN

Meningsmålingen om forbundets tidsskrift «Norsk Natur» var en viktig begivenhet i 1977 — ikke minst fordi svarene i stor utstrekning kan tolkes som medlemmenes oppfatning av hva ikke bare tidsskriftet, men selve forbundet fortrinnsvis bør arbeide med. Ellers hadde arbeidet med studie- og skolevirksomhet en noe bredere plass enn tidligere, og grunnen er lagt for utvidet arbeid på dette feltet.

Tidsskriftet.

Forbundets tidsskrift «Norsk Natur» utkom med 6 nummer. Årgangens samlede opplag var 237 000 eks. med et gjennomsnittlig opplag på ca. 40 000 eks. Årgangens samlede sidetall var 192. I tillegg har vi trykket opp et begrenset antall register for årgangene 1973-74-75-76 og 1977.

Meningsmåling om «Norsk Natur».

Under ledelse av Jon Teigland, Hedmark/Oppland Distriktshøgskole, ble det foretatt en meningsmåling om «Norsk Natur». Et representativt utvalg av medlemmer ble forelagt en serie spørsmål om tidsskriftets form og innhold. Svanprosenten var 60. Hovedkonklusjonen er at medlemmene stort sett er fornøyd med tidsskriftet. Mange mente at stoffet til tider kan være for tungt og akademisk i formen. Overgang til avis er ikke ønskelig. Et flertall ønsket mer stoff om klassisk naturvern og energispørsmål. 85 prosent av medlemmene tar vare på «Norsk Natur». I forbindelse med behandlingen av tidsskriftets form og funksjon på representantskapsmøtet 1977 ble meningsmålingen utførlig presentert av Jon Teigland. Hans innlegg er i sin helhet inntatt i «Norsk Natur» nr. 4/77.

Formatendring.

Etter å ha mottatt et meget gunstig tilbud fra Grøndahl & Søn Trykkeri A/S, som har trykket «Norsk Natur» fra starten 1965, besluttet landsstyret å utvide formatet på tidsskriftet med 4 cm på høyden fra og med 1978-årgangen.

Publikasjoner for salg.

Publikasjonen «Naturvernets århundre» av professor Ulf Hafsten ble trykket i et opplag på 3 000 eks. Videre inngikk Naturvernforbundet samarbeid med Grøndahl & Søn Forlag om utgivelsen av «Naturvernets historie» av Bredo Berntsen. «Gaupe», en firefargeplakat av Nordens store katt i full størrelse, tegnet av Eivind Struksnes, ble utgitt i et opplag på 3 000 eks. Videre ble det produsert en ny «sy-på-refleks» av NNV-ugla i brunt på gul bunn. Naturkalenderen 1978 ble utgitt i et opplag på 7 000 eks. Nye opplag er trykt av plakat «Oljeferden i Hardanger» «Perleugle» og refleks «Unna meg».

Presse-Foredrag.

I årets løp ble det sendt ut 16 pressemeldinger til landets aviser. Videre har man i spesielle saker tatt direkte kontakt med presse/radio og fjernsyn. Dette har ført til at flere av våre saker har fått en bred omtale i massemediene, uten at Naturvernforbundets navn direkte blir trukket med i reportasjen.

Umiddelbart etter at blow-outen på Ekofisk i Nordsjøen var brakt under kontroll arrangerte Norges Naturvernforbund en pressekonferanse i samarbeid med Natur og Ungdom og «samarbeidsgruppene for natur- og miljøvern» i Oslo. Fra Naturvernforbundet møtte formannen Ragnhild Sundby, marinbiolog Tor Strømgren og sosialøkonom, professor Hans Jacob Kreyberg, samt sivilingeniør Karl Georg Høyer. Fra Natur og Ungdom møtte formannen Bjart Holstmark og fra (SNM) Sigmund Kvaløy og Kjell Ivar Bakkmoen. Konferansen hadde samlet deltakere fra hovedstadens sentrale aviser, NTB, svensk fjernsyn og en rekke utenlandske aviser. Hensikten med konferansen var å sette ulykken på Bravo-plattformen i sammenheng med norsk og internasjonal oljepolitikk der en la særlig vekt på skadevirkninger på havet som økosystem og på de næringer som er avhengig av havet som arbeidsplass og biologisk produksjonsområde, foruten nasjonens avhengighet av havet som matpotensial.

Formannen, styremedlemmer og ansatte i sekretariatet har i årets løp holdt en rekke foredrag, kåserier o. l. både innen forbundets organisasjon og i andre fora.

Konferanser m.v.

Partilederdebatt.

I forbindelse med Stortingsvalget 1977 besluttet Norges Naturvernforbunds landsstyre å arrangere en partilederdebatt i Trondheim Katedralskole den 6. september, i tillegg til de konferanser og debatter kretsforeningene hadde med lokale politikere. I Trondheim møtte det fram sentrale politikere fra alle partiene som var invitert. (Guttorm Hansen, Ap., Kjell Magne Bondevik, Kr.F., Ola O. Røssum, Sp., Per Kr. Foss, H., Berge Furre, SV., Hans H. Rossbach, V., Sofie Forbord, DnF., Arve Lønnum, FP. og Hans I. Kleven, NKP). Fra Norges Naturvernforbund deltok formannen Ragnhild Sundby, landsstyremedlem Hans J. Engan og formannen i Nord-Trøndelag Naturvern, Arne Moksnes som også dannet et spørrepanel. Møteleder var Per Frydenberg fra NRK. Hensikten med debatten var å få utkrystallert partienes natur- og miljøvernpolitikk, og det ble stilt helt konkrete spørsmål om vekstbegrepet, belyst ved stillingtagen til energivest, partienes stilling til vern av Dagali og Veig-vassdragene, oljeboring nord for 62. breddegrad, partienes holdning i Orkla-saken med spesiell vekt på dokumentasjon av de meget store verneverdier i dette vassdraget, holdningen til kollektivtransport også sett i forhold til uthyggingen av storflyplass på Hobøl, og behovet for opinionsdannende organisasjoner som Norges Naturvernforbund. Debatten var etter Naturvernforbundets mening uhyre nyttig — ikke bare for å få utstrekket partienes holdninger til natur- og miljøvern, men også for Naturvernforbundet som organisasjon for å få

oversikt over hvilke felter det er nødvendig å arbeide innenfor for å rekke fram med våre synspunkter innen partiene. Møtet hadde nær 500 deltakere. Til stede var også flere aviser fra distriktet, samt radio og TV.

Europeisk konferanse om miljøvernutdanning

ble arrangert av «The institution of environmental sciences» i London og «Fearnborough college of technology», Hampshire, med støtte fra bl. a. UNEP (The United Nations Environmental Programme) og FN's komité for undervisning, vitenskap og kultur — (UNESCO). Konferansen hadde som mål å bearbeide det stoff som var fremlagt på UNESCO/UNEP's internasjonale arbeidskonferanse i Beograd i 1975 og det regionale møte om miljøfagundervisning i Helsinki 1977, med tanke på ny fremlegging på den internasjonale konferansen i Sovjetunionen i oktober 1977. Da Norges Naturvernforbund som ikke-statlig organisasjon ikke ville få anledning til å delta på UNEP's miljøfagkonferanse i Sovjetunionen, mente man at det var viktig å sende en representant til den europeiske konferansen som var åpen for alle organisasjoner som arbeider med natur- og miljøvern, for på denne måten å bli orientert om det arbeid som nå foregår i skolesektoren internasjonalt, og om mulig øve innflytelse på det programmet som ville bli diskutert i Sovjet. Ivar Moen fra NNV's skoleutvalg representerte Norges Naturvernforbund på den europeiske konferansen.

Undervisning — informasjonsarbeid overfor skolene.

Informasjon om Naturvernforbundets virksomhet og tilbud om kjøp av materiell ble sendt alle landets 4500 skoler i begynnelsen av året. Likeledes ble det daglig sendt materiell på forespørsel fra skolene direkte.

Kurs for lærere.

I uka 7.—12. august ble det arrangert et kurs for lærere i grunnskolen på Akademiet i Rauland, Telemark. Kurset ble arrangert i nært samarbeid med Grunnskolerådet/Miljølæreprosjektet, Folkeuniversitetet i Telemark og Akademiet i Rauland. Hensikten var å legge frem konkrete forslag for miljøfagundervisning ut fra skolens lokalmiljø og det naturgrunnlag en finner i skolens nærhet. Likeledes ble det lagt vekt

på å illustrere på hvilken måte lærerne kan arbeide tverrfaglig med natur- og miljøvern. Kurset samlet ca. 20 lærere fra hele landet, unntatt de tre nordligste fylkene. Sentrale forelesere var Jon Godal fra Fosen Folkehøgskole, Ola Nesland fra Grunnskolerådet/Miljølæreprosjektet, Inge Lien fra Akademiet i Rauland, Leiv Sandveen fra Seljord Folkehøgskole og Sissel Dobson, Ivar Moen og Erik Arnkværn fra Norges Naturvernforbunds skoleutvalg. Ivar Moen var kursleder.

Studieforbundet natur og miljø.

Diverse.

Norges Naturvernforbund har stått tilknyttet Norske 4-H's studieforbund med en rekke andre organisasjoner som arbeider innen natur/miljø, landbruk og fritid. Imidlertid har Norsk 4-H Studieforbund endret sine vedtekter i tråd med en ny lov om voksenopplæring for å stifte et helt nytt og uavhengig studieforbund «Studieforbundet natur og miljø», der følg. organisasjoner er tilknyttet og representert etter studieaktivitet: Det norske Hageselskap, Det norske Skogselskap, Norges Birøkterlag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Gartnerforbund, Norsk Entomologisk forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Norske 4-H og Norges Naturvernforbund. Styret for Studieforbundet natur og miljø består pr. tiden av representanter for Det norske Hageselskap (formann), Norske 4-H og Det norske Skogselskap. Naturvernforbundet er representert med et varamedlem.

Diverse.

I forbindelse med Verdens Miljøverndag 5. juni og representantskapsmøtet på Elverum, der utmarka var et hovedtema, ble det i Elverumsavisen «Østlendingen» rykket inn en storannonse om utmarka og utmarksressursene. Annonsen tok samtidig sikte på verving. I årets løp er det gjort forberedende arbeider til en rekke tiltak som skal settes ut i livet i 1978, f. eks. en publikasjon om jordvern og ny utgave av «Energi, miljø og samfunn», «Alternativ oljedebatt» i Stavanger og naturvernutstilling i Galleri F-15, Jeløya.